

דברי הכנסת

הישיבה הארבע-עשרה של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, ו' באב התשנ"ו (22 ביולי 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת עם הבאת חיילי צה"ל, רחמים אלשיך ויוסף פינק, זיכרונם לברכה, לקבר ישראל

דברי יושב-ראש הכנסת

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעת ועדת הכנסת על נטילת חסינות מחבר הכנסת ר' איתן

הצעה לסדר-היום החלטת שר החקלאות לפעול לביטול ההכרה בעין-חוד והטיפול בכפרים הבלתי-מוכרים

הצעה לסדר-היום

היישוב עין-חוד

הצעה לסדר-היום החלטת השר לאיכות הסביבה לפעול לביטול ההכרה ביישוב עין-חוד

מדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל

הודעת יושב-ראש הכנסת

מדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל

ביקורו הראשון של ראש הממשלה בארצות-הברית; מימוש קווי היסוד של הממשלה בנוגע לירושלים רבת;

היערכות ישראלית מחודשת בחברון

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית; מימוש קווי היסוד של הממשלה בנוגע לירושלים רבת;

היערכות ישראלית מחודשת בחברון

דברי יושב-ראש הכנסת עם הבאת חיילי צה"ל, רחמים אלשייך ויוסף פינק, זיכרונם לברכה, לקבר ישראל

היו"ר ד' תיכון:

ישיבת הכנסת פתוחה.

חברי הכנסת, בעוד שעה קלה ייטמנו באדמת ישראל שני חיילי צה"ל, יוסף פינק ורחמים לוי אלשייך.

המעגל נסגר. עשר שנים של סבל, של חיים בספק, באו אל קיצן, ולמשפחות יש קבר לפקוד אותו.

אומה שלמה עקבה אחר המאמצים הרבים שנעשו כדי להגיע לרגע הזה, וזה המקום להודות לכל אותם גורמים, רשמיים ועלומים, בארץ ובחוץ-ארץ, על המאמצים הגדולים והמורכבים שהשקיעו במשימה קדושה זו.

למשפחות פינק ואלשייך אומר: עקבנו בהערצה אחרי עמידתכם האיתנה, אחרי אמונתכם העזה. חייתם שנים רבות באי-ודאות, אך לא איבדתם את התקווה. במה ננחם אתכם? שנהיה ראויים לקורבן הכבד שלכם.

אני מקווה ומייחל, בשם כל הבית הזה, כי אחרי שבאה לסיום פרשה עצובה זו, נזכה בקרוב לשמוע דברים ברורים על גורל יתר נעדרינו – רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ וצבי פלדמן, ויבוא הקץ על סבלם של בני משפחותיהם וקרוביהם.

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, כמנהגנו מדי יום שני בעת פתיחת הישיבה, אני ממשיך לקרוא את שמות הרוגי תאונות הדרכים בשבוע האחרון, והרשימה לא קצרה ולא מתקצרת.

להלן שמות האנשים שנספו השבוע: מרזקה יוסף מערערה; קדרו קדרייה מכפר נחף; אזברגה עלי, בן 29; אזברגה פטמה, בת 40; התינוק עתור אזברגה, בן שנה וחצי; ביטון יוסף, תושב מיתר; שושנה נאמן מירושלים; מקסימוב אליהו מירושלים; מסרי עומר בת מחמוד מכפר נחף, בת 21; סוהיר עומר

בת מחמוד מכפר נחף, בת 17; רים תיתר מכפר בענה, בת 22; שרין בת מחמוד עבד מכפר בענה, בת 17.

כאמור, 12 אנשים נספו השבוע בתאונות דרכים, בהם שלוש אחיות. יהא זכרם ברוך.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חברי הכנסת, הודעה למזכיר הכנסת. בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

החלטת ועדת הכנסת בעניין נטילת חסינותו של חבר הכנסת רפאל איתן.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 97) (הפסקת כהונתם של שר וסגן שר כחברי הכנסת ותיקונים אחרים); וכן הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 18) (חסינות סגן שר שאינו חבר הכנסת), התשנ"ו-1996.

לדיון מוקדם – הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון – דוח הוצאות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על ספרים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלה על כניסת רכב מסחרי לערים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – שירות נשים בצבא), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – ביטול שבתון), מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק הגבלת אשראי בנקאי, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – תשלום עבור תרופות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק רמת-הגולן (תיקון – נוקשות החוק), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – נוקשות החוק), מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק-יסוד: הצבא (תיקון – כוח מזוין מחוץ לצה"ל), מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד, ס' סלים, ע' בשארה וא' סעד; הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה [נוסח משולב] (תיקון – אחוז החסימה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הזכות להיבחר), מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק סיווג ויתור על שטח, התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת י' הראל, ע' זיסמן וא' לובוצקי; הצעת חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] (תיקון – קיצור תקופת השירות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – פקודה בלתי חוקית), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק הגבלת ייצוא שירותי ביטחון על-ידי אזרחי ישראל, התשנ"ו-

1996, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק שירות הקבע בצבא הגנה-לישראל (גמלאות) (תיקון – יציאה לקצבה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל (תיקון – גיוס רכב אזרחי), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דין; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – אחריות רפואית לחיילים חולים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק טיפול בחולי איידס (סכנה לציבור), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק סיוע ותמיכה למשפחות ותלויי אסירים, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דין; הצעת חוק השכר בשירות הציבורי (הכנסה מרבית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק עבודת נוער (תיקון – העסקה עקיפה של נוער), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק איסור אפליית נכים בתעסוקה, התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת נ' חזן, רן כהן וע' מאור; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מחיר חנייה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (ביטול כפל קנס), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (איסור הרכבת נוסע על אופנוע), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק ועדות רפואיות, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – עדכון סכומי הלוואות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק זכויות העיוור, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק החשמל (איסור הפסקת זרם חשמל בחודשי החורף), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – שכר לחייל בשירות סדיר), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק קביעת הזמן (תיקון – מועד הקדמה והשבה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון – מרחב דירתי מוגן), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק חנייה לנכים (תיקון – תג נכה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק התחבורה (משטחי כניסה ויציאה לנכים באוטובוסים ובקרונוט רכבת), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק מאכלים כשרים באירועים רשמיים של מדינת ישראל, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק חינוך ציבורי (איסור מכירה וקבלת תרומה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (נהיגה ברכב מסחרי בשעות אסורות או עם עומס יתר), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק השירות הלאומי (תקופת התנדבות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גיל קצבת הילדים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – שירותם של תלמידי ישיבות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק להעתקת חוות אכסנה לחומרים דליקים ממרכזי מגורים, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרסום דוח ביקורת או ממצא ביקורת), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – חסינות חייל מפני העמדה לדין בעבירת רשלנות בשל פעולה מבצעית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (התנאת חידוש רישיון נהיגה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק לקביעת בסיס למחיר הקרקע במרכז מינהל מקרקעי ישראל, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (אחריות פלילית של מעביד), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – איסור שידור שידורי חדשות ואקטואליה בטלוויזיה הלימודית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק שיקים מוגבלים בסכום, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון) (ביטול החסינות הדיונית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – חסינות פרלמנטרית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרחבת הגדרת לשון הרע), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת י' דין ונ' חזן; הצעת חוק שמאי מקרקעין (ביטול), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק העונשין (תיקון – כניסה ללא רשות למקום פולחן או קבורה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רפאל פנחסי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – הארכת מעצר מתוך רשלנות או חוסר תום לב), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת דוד אזולאי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הדיינים (תיקון – קביעת כללי אתיקה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת דוד אזולאי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח אבטלה לעובד עצמאי), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דין; הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (תיקון – ענידת תג זיהוי), התשנ"ו-1996, מאת חבר

הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק חופשה שנתית (תיקון – ביטול האחד במאי לעניין רציפות בעבודה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – ביטול האחד במאי לעניין רציפות בעבודה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הביטוח הלאומי (מועדי תחילת תשלום לילדים נכים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (איסור אספה או תהלוכה בשבת ובחג), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק מעמד נפגעי פעולות איבה, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון – מוסד מוכר), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – ביטוח שיניים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (גיוס חובה למשמר האזרחי), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (תיקון – ביטול איסור הנפת דגל הלאום), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – עבודה בימי מנוחה בחנות של אגודה שיתופית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים (הנחות בתחבורה ציבורית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – איסור עבודה בחנות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון – החזקת קטין במעצר), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק האנטומיה והפתולוגיה (תיקון – הסכמת בית-משפט), התשנ"ו-1996 – מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון – אבטחת מופעי בידור), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תיקונים שונים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק כינון עיריית פרדס-כץ, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – פטור לחיילים משוחררים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון – מענק לידה מלא לאמהות במשפחות מרובות ילדים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת דוד אזולאי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – התאמת שבוע עבודה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק אבטחת מוסדות חינוך (הכשרת קציני ביטחון), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק כינון מועצה מקומית פרדס-כץ, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – העברת כספים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החזקת אקדח), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – הופעה מאוחרת של נכות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק נפגעי פעולות איבה (קבורה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – העברת היתרה לידי החייל), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – ועדה מאשרת), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – דיווח על נשירת תלמידים וקליטתם), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק הבזק (תיקון – איסור שידור ותשדירי פרסומת מתחנות זרות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק הבזק (תיקון – סייג לשידורים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – גוף שחדל להיות מבוקר), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (נקודת זיכוי בעד ילדים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מקדמה בשל הוצאות עודפות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (שיעור המס ליחיד), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק מיסוי עקיף (פטור לחירש ברכישת פענח טלסקסט), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק תנאי עבודה, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – העברת תלמידים לפי בקשת הורים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הגדלת הזיכוי ממס), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק הפיקוח על סוכני הביטוח (תיקון – סוכן מומחה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (ניכוי הוצאות בגין טיפול בתלויים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הרחבת הזיכוי בעד נטולי יכולת), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (ניכוי הוצאות חינוך ילד הסובל מקשיי למידה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת

אליעזר זנדברג; הצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות (הגבלה לאחר פרישה של המפקח על הבנקים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק ניהול מקרקעי ישראל, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטורים והקלות בשיעורי המס), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון – מענקים הפטורים ממס), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ע' פרץ וע' מאור; הצעת חוק מינוי בכירים בשירות המדינה, התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק שוויון בתקציבי חינוך, התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת א' דרעי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (תיקון – קבלת החלטות בעניין שיש בו נגיעה אישית), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ד' אזולאי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה הציבורית, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תשלום גמלת ניידות למקבל קצבת ילד נכה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק בעלי חיים מסוכנים, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ה' מחאמיד, ת' גוז'נסקי, ס' סלים, ע' בשארה וא' סעד; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הכרה בלימודים אקדמיים), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת נ' חזן, ת' גוז'נסקי וע' מאור; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – השלמת קצבת זיקנה), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד, ס' סלים, ע' בשארה וא' סעד; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – הרחבת הזכאות למנוחה שבועית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק שירות המדינה (ייחוד משכורות), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת תאונות הדרכים, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – מסגרת אחידה לשבוע עבודה), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ע' פרץ וע' מאור; הצעת חוק הגנת השכר (תיקון – אחריות מקבל השירות), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ע' פרץ וע' מאור; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 24 – הזכות להיבחר), מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23 – הזכות לבחור), מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק העונשין (תיקון – פגיעה בביטחון המדינה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוס (תיקון – איסור רכישת ניירות ערך), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון – סמכות שר לפטור ממכרז), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוס (תיקון – חסויים נטולי אמצעים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק העונשין (תיקון – גנבת רכב), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – הפסקת עבודה בשל מעשה שלטוני), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – מעבר ליישוב פיתוח), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק להבטחת האינטגרציה בחינוך, התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ע' מאור וד' איציק; הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (מענקים לבני משפחות מרובות ילדים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת א' דרעי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק אחריות המדינה (חיילים שאינם בתפקיד), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת דוד אזולאי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות בעד אותו פרק זמן), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תוספת דחיית קצבה), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תגמולים למשרתים במילואים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חובת ביקור בבית-חולים שבו משוקמים נפגעי תאונות דרכים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות החוק שאקרא בשמותיהן.

אני ניגש להצבעה. ההצבעה תהיה בנפרד על כל הצעת חוק. הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 19) (הוראות שונות), התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה – הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט ביום 1 במאי 1996.

רבותי, מי בעד החלת חוק הרציפות – בהרמת ידיים, כי יש לנו הרבה הצבעות.

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – מיעוט

נגד – רוב הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 19) (הוראות שונות), התשנ"ו-1996, לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הבקשה לא עברה.

ההצעה הבאה: הצעת חוק העברת אסירים לנשיאת עונש מאסר בארצותיהם – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק העברת אסירים לנשיאת עונש

מאסר בארצותיהם, התשנ"ו-1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה הבאה: הצעת חוק המתווכים במקרקעין (תיקון) (דחיית מועד התחילה) – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק המתווכים במקרקעין (תיקון) (דחיית מועד התחילה), התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצעה הבאה: הצעת חוק קופות גמל, התשנ"ו–1996. מי בעד החלת הרציפות – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק קופות גמל, התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההודעה נתקבלה. חבר הכנסת אורון, הרי אתה הצגת את החוק הזה, כמדומני. גולת הכותרת של שר האוצר הקודם.

ההצעה הבאה: הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות. מי בעד? מי נגד?

הצבעה בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – אין הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות (תיקון), התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה הבאה: הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 6) – מי בעד? מי נגד?

הצבעה בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – אין הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 6), התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת הממשלה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), שהועברה לוועדת הכספים ביום 24 באוקטובר 1994 – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט

הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ו–1995, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה נתקבלה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), שהועברה לוועדת הכספים ביום 1 בנובמבר 1995 – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט

הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו–1995, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה נתקבלה. חוק הרציפות הוחל. תודה.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 41) – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט

הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק
לתיקון פקודת התעבורה (מס' 41), התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה נתקבלה.

הצעת הממשלה להחיל דין רציפות בהצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה) – מי
בעד החלת הרציפות? מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – אין

הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני
חקיקה), התשנ"ו–1995, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה נתקבלה.

הצעת הממשלה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הטיס, התשנ"ו-1996 – מי בעד החלת הרציפות?
מי נגד?

הצבעה

בעד הודעת הממשלה – רוב

נגד – מיעוט הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק הטיס, התשנ"ו-1996,
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה נתקבלה.

מובן שכל הצעות החוק האלה חוזרות לאותן ועדות שבהן הן נדונו בקריאה הראשונה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, איזו הצעה לא עברה, רק הראשונה?

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה הראשונה לא עברה.

הודעת ועדת הכנסת על נטילת חסינות מחבר הכנסת ר' איתן

היו"ר ד' תיכון:

הודעת ועדת הכנסת על נטילת חסינות מחבר הכנסת רפאל איתן. ימסור את ההודעה ממלא-מקום
של היושב-הראש הזמני של ועדת הכנסת, חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

מיכאל איתן (מ"מ היו"ר הזמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום ו' באב התשנ"ו, 22 ביולי 1996, דנה ועדת הכנסת בבקשתו של היועץ המשפטי לממשלה ליטול את החסינות הנתונה לחבר הכנסת רפאל איתן לפי סעיף 4 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, לגבי ההאשמות הכלולות בכתב האישום המצורף.

אדוני היושב-ראש, כתב האישום צורף?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

מיכאל איתן (מ"מ היו"ר הזמני של ועדת הכנסת):

חבר הכנסת רפאל איתן הודיע בכתב ליושב-ראש הכנסת וליושב-ראש ועדת הכנסת, שהוא מסכים לנטילת החסינות.

אני מודיע בזאת, כי בהתאם להוראות סעיף 13(ז)(1) לחוק האמור, החליטה היום ועדת הכנסת ליטול את חסינותו של חבר הכנסת רפאל איתן, כמבוקש.

בשולי ההודעה אני מבקש להוסיף כמה מלות הסבר, מאחר שזו פעם ראשונה שאנחנו מקיימים דיון בנטילת חסינות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

נקווה שזו גם פעם אחרונה.

מיכאל איתן (מ"מ היו"ר הזמני של ועדת הכנסת):

אני מקווה שזאת תהיה גם פעם אחרונה. זו פעם ראשונה שאנחנו מקיימים את הדיון הזה בצורה מקוצרת, תוך ניצול שינוי בחוק הקובע, כי חבר כנסת המבקש את הסרת חסינותו יהיה רשאי לעשות כן על-פי בקשתו, והוועדה יכולה לאשר את בקשתו בלי להביא את הדבר לדיון במליאה, לא כפי שהיה נהוג בעבר. נכון שהיה מקרה קודם, שחבר כנסת הביע את רצונו בהסרת חסינותו והיה הליך מהיר בוועדה, אלא שהפעם ביקשנו לקצר עוד יותר את ההליך, והסתפקנו בהודעות בכתב של היועץ

המשפטי מצד אחד, ושל חבר הכנסת רפאל איתן מצד שני. הדיון כולו היה פורמלי גרידא, נמשך דקות ספורות.

אני מקווה שלא נזדקק להליכים כאלה בעתיד. אבל אם יקרה וכן נצטרך לעסוק בעניין הזה, התקדים הזה הוא שיהיה רווח בבית, ויימנעו מאתנו מחזות שונים שהיו קשורים בהסרת חסינות בעבר. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, הודעתו של ממלא מקום יושב-ראש ועדת הכנסת הזמני נרשמה בפרוטוקול, ואין צורך להצביע.

הצעה לסדר-היום החלטת שר החקלאות לפעול לביטול ההכרה בעין-חוד והטיפול בכפרים הבלתי-מוכרים

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. שר החקלאות הגיע? הצעה לסדר-היום מס' 283 בנושא: החלטת שר החקלאות לפעול לביטול ההכרה בעין-חוד והטיפול בכפרים הבלתי-מוכרים. בבקשה, חבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, האם השר יהיה?

היו"ר ד' תיכון:

השר ישנו. הוא ייכנס בעוד דקה. אבל אנחנו שומעים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר הייתי בוועדת הפנים כשהיתה שם המנכ"לית של המשרד לאיכות הסביבה והודיעה בשם השר, שהשר מתכוון לבטל את ההכרה שנתנה הממשלה הקודמת לעין-חוד. ההודעה גרמה תדהמה גם בוועדה. נאמרו דברים לא מדויקים גם שם וגם בכלי

התקשורת, דברים שעלולים לגרום בהלה בציבור. לכן הגשתי את ההצעה לסדר-היום, מתוך כוונה להעמיד דברים על דיוקם.

בשנת 1991 הוקמה ועדת-קהת כדי לבדוק את עניין הכפרים הלא-מוכרים. הוועדה הוקמה בזמן ממשלת הליכוד, ב-1991. ועדת הפנים של הכנסת בשנת 1992, בראשותו של חבר הכנסת יהושע מצא, גם הוא מהליכוד, החליטה לקבל את המלצות ועדת-קהת. ההמלצות של ועדת-קהת היו להכיר בכפרים הלא-מוכרים שמדובר עליהם.

בחודש יוני 1992 הודיע שר הפנים, בזמנו השר דרעי, כי הממשלה תכיר בחמישה כפרים לא-מוכרים והם: עין-חוד, אל-עריאן, אל-חוואלד, דמידה, כמאנה. גם זה היה בזמן שלטון הליכוד.

בחודש דצמבר 1995 הכירה הממשלה רשמית בארבעה כפרים נוספים: אל-חוסניה, אל-חמירה, אל-כמאני, ראס-אל-עין.

יוסי שריד (מרצ):

סליחה, זה היה בדצמבר 1994.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

נכון.

יוסי שריד (מרצ):

אילו זה היה בדצמבר 1995, מישהו יכול היה לחשוב שזה נעשה קרוב לבחירות.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אפילו מדצמבר 1995 עד הבחירות היו שישה חודשים.

היו"ר ד' תיכון:

מה עם שר החקלאות? את העוזרים שלו כבר ראיתי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חבל שהוא לא כאן. הייתי רוצה שהוא ישמע.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, אתה יכול להמשיך או שאני יכול להפסיק. במה אתה בוחר?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה מחליט, אדוני היושב-ראש. הייתי רוצה שהשר ישמע את דברי, כי מה שפורסם בכלי התקשורת אלה דברים שונים לגמרי מהאמת.

היו"ר ד' תיכון:

תמשיך, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בחודש דצמבר 1995 החליטה ועדת התכנון והבנייה במועצת חוף-הכרמל לקבל ולאשר את התוכנית. באותו חודש החליטה המועצה גם להקצות 170 דונם בפארק הכרמל לטובת עין-חוד.

הכפר הזה קיים מאז 1948 וגרים בו 200 אנשים. הממשלה הקודמת עברה תהליך רציני ומבורך בכך שהכירה בכפרים שהזכרתי – אני מדבר על הכפרים הלא-מוכרים בצפון הארץ – ונותר רק כפר אחד, באני-נעים.

לכן, מה שפורסם בשבוע שעבר, כאילו ההכרה בעין-חוד תפתח פתח ויצטרפו להכיר בעשרות יישובים, זה לא נכון. אין עוד יישובים, אין עוד יישובים. כל היישובים הקיימים, שהם שבעה, הכירו בהם. נשאר יישוב אחד. לכן, סילוף הדברים וזריקת דברים לחלל בכלי התקשורת באו כדי להפחיד, כדי להכניס פחד בקרב התושבים, האזרחים, כאילו יש מאות אלפים בכפרים שיכירו בהם על חשבון אדמות המדינה ועל חשבון המועצות האזוריות. זה לא נכון, פשוט לא נכון. יש רק כפר אחד.

לחזור היום אחורה ולבטל את ההכרה בעין-חוד, אני חושב – זו גם הדעה – שזו הכרזת מלחמה על האוכלוסייה הערבית שבתוך מדינת ישראל. אין שום שם אחר לזה. אלה אנשים שגרים שם מאז 1948. הם גרים שם בתנאים תת-אנושיים: אין בית-ספר, אין מרפאות, אין כבישים. מה אתה רוצה מהחיים שלהם?

ההכרזה של שר החקלאות אומרת לעקור אותם, לעשות מהם פליטים עוד הפעם. לא זה מה ששמענו על התוכנית של ראש הממשלה כשהוא הלך לבחירות. להיפך, ראינו אותו בטלוויזיה ושמענו אותו בתמרה כשהוא לקח את הילד הערבי ואמר שהוא רוצה שגם לילד הערבי יהיה קומפיוטר. המדיניות ששר החקלאות מודיע עליה היא מדיניות של מלחמה ממש, לעקור אנשים ממקומם. כשהוא מסרב להכיר בהם, זאת אומרת לעקור אותם מהשורש, לזרוק אותם ולהפוך אותם לפליטים. אני חושב שחשוב מאוד לציין את זה פה.

אני חבר בוועדת המעקב של האוכלוסייה הערבית. הדבר הזה יועלה בישיבה הבאה. זה תקדים שיביא את ההנהגה של האוכלוסייה הערבית למצב חירום. אנחנו לא נסכים לדבר כזה, ויהיה המחיר אשר יהיה. לא נסכים לעקור אנשים בשנת 1996, אחרי שהם היו פליטים ב-1948. היום, אחרי ההכרה של הממשלה – אנחנו לא נרשה את זה אפילו אם נצטרך להתנגד לזה בכל הדרכים החוקיות. האנשים האלה צריכים להישאר על אדמותיהם. בשום אופן לא נרשה אחרת.

אני פונה לחברי הכנסת מכל סיעות הבית, ובמיוחד מהליכוד ומהקואליציה: מה ששר החקלאות הודיע – זה דבר לא אנושי. זו התחלה, אם השר יצליח. אני בטוח שהוא לא יצליח להעביר את החלטתו לעקור את האנשים האלה, שחיים במצב תת-אנושי. כדי לקחת את החולה שביניהם למקום רחוק – אין להם דרך, אין להם כביש כדי שהאוטו יגיע. למרות כל המצב הזה, בא היום השר ורוצה לעקור את האנשים האלה.

אני מביא דברים נוספים מההיסטוריה הקרובה. בחודש דצמבר 1995 היתה ישיבה של ועדת מנכ"לים, שאכן דנה בהכרה בערב-אל-נעים.

חברים, חברי הכנסת, הממשלה הקודמת הקציבה הקצבה לכפרים האלה. הכפרים האלה הוכרו והוחלט להקציב 50 מיליון שקל, למשך שלוש שנים, מהתחלת 1996. הוחלט גם להקציב מייד 5 מיליון שקל לכפר עין-חוד, כדי להתחיל בתשתיות הכביש והחשמל בכפר. זאת אומרת, יש החלטות ממשלה רשמיות. שר החקלאות לבדו לא יכול לבצע החלטת ממשלה. הוא יצטרך להביא את זה לממשלה. אני פונה לחברי הממשלה להתנגד לדעתו של שר החקלאות.

ולסיום אני אומר, כל הכפרים הקיימים שהוכרו מתקיימים עוד לפני 1948. עין-חוד הועבר ממקומו והובא למקום החדש בשנת 1948. לא נכון מה שהופץ. אני מודיע, כדי שהאנשים ידעו. לא נכון שיש עשרות כפרים שמחכים להכרה וזה עלול להיות תקדים. זה שקר. נשאר יישוב אחד בצפון הארץ. נכון, יש בעיית הבדואים בנגב, והיא עומדת להיפתר, גם כן בתיאום בין הוועדה שנקראת ועדת-הארבעים לבין משרדים ממשלתיים. כבר עברה תקופה די ממושכת.

אני מקווה ששר החקלאות יחזור בו מתוכניתו, שפירושה הכרזת מלחמה על כל האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת סאלח סלים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא ייתכן שהצעה לסדר-היום מושמעת מתחילתה עד תומה והשר שצריך להשיב לא שמע אותה כלל, לא שמע את הדברים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני הצעתי לחבר הכנסת סלים להפסיק ולהמתין עד שהשר יגיע לכאן. ראיתי את עוזרי השר וחשבתי שהוא נמצא כאן, אבל העוזרים הגיעו והשר לא הגיע. עכשיו אומרים לי שהשר הגיע. הוא נכנס לבניין.

חבר הכנסת טופיק כטיב – – –

טופיק כטיב (מד"ע-רע"ם):

אני מעדיף להמתין עד בואו של השר.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מעדיף להמתין עד שייכנס השר. רבותי, הפסקה לחמש דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 16:30 ונתחדשה בשעה 16:37).

הצעה לסדר-היום

היישוב עין-חוד

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, הדיון מתחדש.

נעבור עתה לדיון בהצעה לסדר-היום מס' 301 בנושא: היישוב עין-חוד – של חבר הכנסת טופיק כטיב. בבקשה.

טופיק כטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, היישוב עין-חוד הוא יישוב שנמצא כיום בפארק-הכרמל. היישוב הוקם בשנת 1948 על-ידי ממשלת ישראל, ואני מדגיש זאת, מכיוון שבשנת 1948 אנשי היישוב התגוררו במה שקרוי היום עין-חוד. החליט מי שהחליט בשם הממשלה דאז שהתושבים האלה צריכים לעבור ממקומם. הושיבו אותם במקום החדש הזה לפני 48 שנים ואמרו להם שזה יהיה מקום הקבע.

בשנת 1971 הכריזו על האזור כפארק לאומי, ומשום-מה גם היישוב הזה הוכרז כחלק מהפארק, אף שבסביבה קיימים הרבה יישובים שההכרזה כזאת דילגה עליהם. אני יכול לטעון – ומי שצריך לשלול זאת, יביא את ההוכחה – שהיישוב הזה הוכרז כחלק מהפארק משום שהוא יישוב ערבי. כל שאר היישובים היהודיים מסביב הוצאו מתוכנית הפארק הלאומי.

בשנת 1991, ביוזמת ראש הממשלה דאז שמיר, מנכ"ל משרד הפנים דב קהת והשר אריה דרעי, החלו ההליכים להכרה ביישוב. היתה המלצה להכיר בו. ממשלת רבין, זיכרוננו לברכה, המשיכה בהליכים והכירה ביישוב, וממשיכו, שמעון פרס, עשה כך גם כן. בשנת 1994 היתה הכרה כמעט סופית ביישוב הזה ובחלק מהיישובים האחרים. בדצמבר 1995, כפי שסיפרו פה חברים, קיבל היישוב הזה הכרה ואף הוקצבו לו 5 מיליון שקלים לתשתית, כדי שיישוב כזה – שהועבר ממקומו פעם אחת, ב-1948 – יוכל לחיות בשנת 1996 ברמה של יישוב במדינת ישראל, או קרוב אליה, ולא כפי שהוא חי כיום, כמו שבט אי-שם במרכז-אפריקה.

חברי הכנסת, אני לא מבין את הנטייה, כפי שהועברה על-ידי מנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה בישיבת ועדת הפנים – ששר החקלאות ואיכות הסביבה מתכוון לבטל את ההחלטה. אני חושב, שלביטול יש גם סיבות, נסיבות ופרוצדורה, וצריך לחפש צידוק לביטול. על ביטול לשם ביטול לא שמעתי, לא הכרתי ולא הבנתי. אני מקווה, שהמנכ"לית טועה בהבנתה והשר לא יעשה ההיפך ממה שעשו שתי ממשלות לפניו, שהוא לא יבטל החלטות, ולא תהיה סטיגמה על ממשלת ישראל שהיא באה לבטל כל מה שנעשה לפניה, הן בפנים והן בחוץ. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הצעה לסדר-היום

החלטת השר לאיכות הסביבה לפעול לביטול ההכרה ביישוב עין-חוד

היו"ר ד' תיכון:

הצעה לסדר-היום מס' 291, באותו נושא: החלטת השר לאיכות הסביבה לפעול לביטול ההכרה ביישוב עין-חוד. חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בישיבת ועדת הפנים של הכנסת בשבוע שעבר הופתעתי עד מאוד – וזו לשון המעטה – כאשר שמעתי מפי המנכ"לית החדשה של המשרד לאיכות הסביבה כאילו יש בדעתו של השר לאיכות הסביבה לפעול לביטול ההכרה ביישוב עין-חוד ואולי גם ביישובים אחרים. אני מרשה לעצמי לומר, שעל-פי הנימוקים ששמעתי באותו מעמד בוועדה, ועל-פי הנימוקים ששמעתי אחר כך באמצעי התקשורת השונים, השר לאיכות הסביבה רפאל איתן לא יכעס עלי אם אומר, שאולי הוא יודע במה דברים אמורים אבל נציגתו אין לה שמץ של מושג, אולי גם לשר אין מושג. אגיד מדוע אני מעז לחוות דעה כזאת.

בדברי ההנמקה נאמר – יש לי פה ערמה של מסמכים, אבל לא נשתמש בכולם – מדוע יש בדעתו של השר לאיכות הסביבה לפעול לביטול ההכרה, כאילו מעולם לא היתה החלטת ממשלה בעניין זה; הנימוקים אמרו שהיתה איזו החלטה בלתי ברורה של הממשלה הקודמת. ובכן, אני רוצה לקרוא לכם את ההחלטה הבלתי ברורה של הממשלה הקודמת, ואתם תשפטו אם מדובר בהחלטה ברורה או בלתי ברורה.

ההחלטה היא מיום 2 בינואר 1995, וממנה תלמדו שאפילו היתה החלטה מוקדמת לעניין עין-חוד ביום 11 בדצמבר 1994 – כלומר, כמעט לפני שנתיים – ואם יורשה לי לומר בצניעות, ההחלטה הזאת התקבלה בממשלה הקודמת על-פי יוזמתי. ובכן, ההחלטה הבלתי ברורה, כביכול, שעליה מדובר, החלטה מס' 4569: מחליטים – – – להכיר ביישובים המפורטים להלן כיישובים לכל דבר ולהטיל על שר הפנים ועל השרים הנוגעים בדבר, כל אחד בתחומו, לעשות במסגרת סמכויותיו שבחוק את כל הנדרש כדי להעניק ליישובים המפורטים להלן מעמד כיישוב מוכר: אל-עריאן – – – חוואלד – – – דמידה – – – עין-חוד", ופה יש כוכבית שמלמדת שהחלטה בעניין זה כבר נפלה שבועיים, שלושה שבועות או כמעט חודש קודם. אני חוזר: "מחליטים – – – להכיר ביישובים המפורטים להלן – – –", מפורט, אין דבר ברור יותר מן ההחלטה הזאת.

נכון שאך ורק באופן פורמלי אפשר לומר שכל ההליכים הסטטוטוריים לא נסתיימו. אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, כולכם מנוסים בהליכים סטטוטוריים ויודעים שהם יכולים להימשך שנים על גבי שנים. מה שקובע לענייננו הוא החלטת ממשלה, כל המוסדות האחרים אין להם אלא לבצע את החלטת הממשלה, לפעמים זה לוקח יותר זמן ולפעמים זה לוקח פחות.

מי שחושב שהיתה רק החלטת ממשלה המכירה בעין-חוד וביישובים אחרים כיישובים לכל דבר איננו אלא טועה, משום שלאחר מכן מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע החליטה לבטל הכרזתו של שטח בן 170 דונם כפארק. בכלל, עכשיו מדברים בשם הטבע והנוף, נו, אני לא מכיר תקופות נאמנות יותר לגנים הלאומיים מאשר התקופה של 1992-1996. במועצת גנים לאומיים ושמורות טבע – שם יושבים כל הנציגים הכי מוסמכים, שוחרי הטבע והנוף וארץ-ישראל וכל הדברים הטובים – מצביעים, שימו לב: בעד ההצעה הזאת – 21, 1 נמנע, אין נגד. שם יושבים נאמני הנאמנים, טוב, לא ידענו אז שיש נאמנים עוד יותר נאמנים.

סאלח טריף (העבודה):

אולי הפחדת אותם?

יוסי שריד (מרצ):

נכון, בהחלט, הרי אתה יודע שאני מטיל את אימתי.

כולם מצביעים בעד, נמנע אחד. לא זו בלבד, בדברי ההנמקה של הממשלה החדשה נאמר כאילו שר הפנים לא חתם. נו, לפני כמה דקות דיברתי עם שר הפנים הקודם ושר הפנים אמר: חתמתי גם חתמתי ולא רק חתמתי. אני לא צריך לשאול אותו, כי אני יודע את מצב העניינים, טיפלתי בזה באופן אישי, לא רק שהוא חתם אלא הוא גם הריץ את התוכניות. לדוגמה, לפני מכתב – תראו איזו כברת דרך עברנו – של הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, מועצה אזורית חוף-הכרמל, חתום אריה שמחוני ראש המועצה. האמינו לי, את המסמכים האלה ליקטתי בדקות האחרונות, כי לצערי לא ידעתי שהנושא עולה היום על סדר-היום: "לכבוד מר חיים רמון, שר הפנים, משרד הפנים. אישור מליאת מועצה אזורית חוף-הכרמל לביטול הכרזה על שטח בגן לאומי – – –"; אגב, האנשים האלה גם כן חיים שם במקום, אוהבים את המקום, לא בקלות הם מוותרים על 170 דונם.

אם כבר מדברים על דונמים, אני רוצה לשאול את כבוד השר לאיכות הסביבה מה זה 170 דונם ליישוב, אלא אם כן השר החדש לאיכות הסביבה אומר: אני עומד לעקור את היישוב הזה ממקומו. טוב, נדון בזה. מה זה 170 דונם? יש יישוב בארץ של 170 דונם, השר לאיכות הסביבה? יש דבר כזה? תל-עדשים הוא יישוב מעל 170 דונם? הרי כאשר אני קיבלתי את ההחלטה על 170 דונם קיבלתי אותה לא בחצי לב, קיבלתי אותה ברבע לב, כי אני יודע שזה כמעט לעג לרש, לעג למנושל, אין דבר כזה, בעיקר כאשר אני משווה את זה ליישוב שכן, אגב, יישוב יוצא מן הכלל שעזר מאוד בעניין ההכרה בעין-חוד אף שיש לו בעיות, מושב שיתופי ניר-עציון, אנשים דתיים. היו שם בעיות, הם הבינו והלכו לקראת העניין, ואני רק משבח אותם.

לרפת של ניר-עציון מאשרים גריעה יותר גדולה מאשר לכל היישוב הזה, לעין-חוד. לרפת, רבותי. רפת – זה חשוב. אבל אולי בני אדם יותר חשובים, אולי.

לא זו בלבד, רבותי – אם אתם חושבים שבזה זה נגמר, אז יש לכם טעות. הממשלה הקודמת לא הסתפקה בהצהרה כללית; כי אנחנו כבר מכירים את ההצהרה הכללית של ממשלת שמיר. הרי שר הפנים לשעבר לשעבר, אריה דרעי, הוא זה שהודיע. חבל שזה היה ערב בחירות. טוב, מזל שיש בחירות, אז לפעמים שומעים בשורות טובות, ערב בחירות. אריה דרעי, בכבודו ובעצמו – כשר הפנים ב-1992 – הודיע על הכרה ביישוב עין-חוד. אבל לא מספיק להודיע על הכרה, כי צריך להעביר את כל הגלגולים, וזה לא מן הדברים הקלים.

הממשלה הקודמת, ממשלת רבין-פרס, אישרה תקציב – 5 מיליוני שקלים ל-1996, לתשתיות. אז כל שאר ההליכים שלא נסתיימו – ויש מעט מאוד הליכים שלא נסתיימו – הם הליכים בעלי אופי פורמלי, בעלי אופי טכני, אבל הם לא יכולים לשמש עילה – – –

חיים אורון (מרצ):

גם הכנסת, לא רק הממשלה.

יוסי שריד (מרצ):

גם ועדת הכספים של הכנסת אישרה את 5 מיליוני השקלים, כי לא היה אפשר לאשר אותם בלי שוועדת הכספים תיתן את הגושפנקה שלה.

היו"ר ד' תיכון:

הוא רוצה לומר שאני אישרתי זאת באותה ישיבה.

נאף מסאלחה (העבודה):

נכון. כן, אדוני היושב-ראש.

יוסי שריד (מרצ):

ולכן, רבותי חברי הכנסת, אני לא רואה בנושא הזה נושא שמיוצג אך ורק על-ידי אנשי האופוזיציה דהיום. אני מאוד מקווה שזה לא המצב. אני כמעט סמוך ובטוח שלא זה יהיה המצב.

בין שאר הנימוקים שהושמעו כדי להלך אימים על העם היושב בציון נאמר שיש 40 יישובים. הגדילו לומר – שמעתי במו אוזני, לא צריך לספר לי – שאלה לא 40 יישובים, אלא, בעצם, 70 יישובים, יכול להיות שמדובר ב-80 יישובים. לא דובים ולא יער. מי שאומר את זה פשוט לא מתמצא. ואני שמח שחברי הקודמים לי אמרו את זה באופן מפורש. מדובר בשבעה-שמונה יישובים, לכל היותר, שרובם ככולם כבר אושרו; אולי להוציא יישוב אחד או שני יישובים. כך שאין מה להלך אימים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

נשאר יישוב אחד.

יוסי שריד (מרצ):

נשאר יישוב אחד.

לא זו בלבד שכל הדברים הללו כבר בוצעו או אושרו הלכה למעשה, אלא כבר נעשו דברים מסוימים בשטח; יכול להיות שצריך לבטל אותם עכשיו – להחזיר את הגלגל אחורנית. למשל, "בזק" הרכיבה שם מערכת טלפונים. יכול להיות שעכשיו צריך לקחת אותה בחזרה. מה זה הכרה ביישוב? – צריך להבין; הרי היישוב קיים, יושבים שם אנשים. נאמר כאן, ובצדק: יושבים שם אנשים, נשים וטף; אין להם מינימום שבמינימום שמתחייב על-פי אמת מידה כלשהי של חיים תקינים. ריבוננו של עולם. אין מים, אין חשמל מסודר, אין שירותי טלפון מסודרים, אין כביש. אתם יודעים כמה מאמץ היה צריך להשקיע כדי שכל הגורמים הנוגעים בדבר יסכימו לכביש?

רחבעם זאבי (מולדת):

המועצה האזורית מטפלת בהם?

יוסי שריד (מרצ):

ודאי. היא אישרה את זה. המועצה האזורית – הנה פה המסמך – אישרה את זה. הכול בהסכמה. חבר הכנסת זאבי, אני השקעתי בזה שנתיים ימים של עבודה. כל דבר שנאמר הוא לכאורה דבר קל, אבל אתה יודע, שכאשר צריך להסכים על תוואי של כביש, ויש יישובים כאן ויש יישובים שם, ולכל אחד יש בעיות, וגם בעיות אמיתיות. ולמועצה האזורית יש צרכים ויש דרישות, אז זה מסובך. הכול בהידברות והכול בהסכמה. כל הצדדים הנוגעים בדבר – גם אם מדובר ביישובים שם, במועצה האזורית, ברשויות הטבע, ברשויות הנוף – יש הסכמה מלאה לעניין. לכן ההודעה באה כל כך במפתיע.

היו"ר ד' תיכון:

נא לסיים.

יוסי שריד (מרצ):

אני בכל זאת רוצה לומר משהו בעניין גריעה של 170 דונם. רבותי חברי הכנסת, אתם יודעים שיישוב לא יכול להתקיים על 170 דונם. הרי אתם יודעים את זה. בעניין זה אני מרגיש קצת אשם. היו עלי לחצים כבדים מכאן ומכאן. אנשי עין-חוד – ואני חייב לשבח אותם קודם כול על גישתם המאוד מאוד מפוקחת ומציאותית – הם רצו מינימום שבמינימום, ואמרו לי שזה באמת מינימום – 500 דונם, וגם זה מינימום. אמרתי להם: רבותי, אני יכול לאשר בשלב הזה 170 דונם, זה מה שאני יכול לאשר, ואני מציע לכם, כעצת ידיד – ואני חושב שאני ידיד שלהם – תיקחו, ותסכימו ל-170 דונם, כדי שנעשה צעד קדימה, כדי שאפשר יהיה סוף סוף להתחיל ולרפא את הפצע הפתוח והמכאיב הזה. אז בואו נתחיל לרפא.

170 דונם – זה כלום; אין יישוב כזה בארץ. כל רשויות הטבע והנוף, שהן מסורות לעניין הטבע והנוף לא פחות ממישהו אחר, גם הן הבינו, בסופו של דבר, שאם אתה לא עוקר את היישוב, אתה צריך לתת לו איזה שהוא מרחב נשימה; ואני לא רוצה להגיד מרחב אחר.

אני חושב שזו החלטה לא רק בלתי מתוקנת מבחינה שלטונית, לא רק בלתי מוסרית, לא רק חפזה, לא רק נמהרת, לא רק אומללה, אלא גם החלטה מסוכנת, משום שנאמרו כאן דברים. אני חושב שמדובר בסכנה של הידרדרות מאוד חמורה וקשה ומיותרת במערכת היחסים בין המדינה לבין אזרחיה הערבים. למה צריך את זה עכשיו? מי צריך את זה עכשיו? בשביל מה? זה פשוט דבר מיותר. אם מישהו חושב שבחזית הזאת יתייצבו רק אזרחים ערבים, יש לו טעות. בחזית הזאת יתייצבו גם אזרחים ערבים וגם אזרחים יהודים, ולאו דווקא מן האופוזיציה. אני מכיר הרבה אנשים בבית שיהיו באותה חזית.

ולכן, אם יורשה לי להשיא עצה בדחילו ורחימו לשר לאיכות הסביבה, אני חושב שפשוט נפלה כאן טעות. מכל בחינה, נפלה כאן טעות. מוטב לתקן את הטעות הזאת בכל ההקדם – אולי אפילו היום, במעמד המכובד הזה. עדיף לעשות כך מאשר להסתבך במאבק, שלפי דעתי, תוצאותיו ידועות, אבל השפעותיו והשלכותיו שליליות, מסוכנות וחמורות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר החקלאות, בבקשה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתנצל על האיחור בכניסתי לאולם. לא ידעתי שהדיון יהיה כל כך מוקדם.

הבעיה היא לא שאלה של דונמים, אלא בעיה עקרונית. אני שאלתי את השר לשעבר שריד בשאלתא: למה לא תחזיר אותם לבתיהם? מה אתה הולך להפקיע פה אדמות ולהפקיע אדמות שם – תחזיר אותם לבתיהם – – –

יוסי שריד (מרצ):

אם אתה מציע את זה?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לא, על זה הממשלה לא דנה. זאת היתה התשובה.

הנושא הזה עלה גם בכנסת הקודמת, על-ידי חבר הכנסת רן כהן. הוא שאל אותי אם אני אסכים לתמוך בו במתן מעמד קבע ליישוב הזה. אמרתי לו: למה לא תציע להחזיר אותם לבתיהם? הלא הבתים שלהם שלמים, עומדים, הבנים גרים שם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מסכים שהם יחזרו לבתים שלהם?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אז הוא הוריד את זה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אתה תרים את היד ואז אני אשקול.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני לא אומר שזאת הצעה שלי, אני אומר: למה לא מציעים את זה?

חיים אורון (מרצ):

למה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לנו שר שיחליט.

היו"ר ד' תיכון:

למה אתה חושב שאתן לך מה שלא נתתי לחבר הכנסת דראושה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אולי נשמע ממנו הצעה?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

למה לא הצעתם את זה? עכשיו, עין-חוד – המקום הזה יושב על אדמות המדינה, באופן לא חוקי, ואין לו שום מעמד חוקי. יש עוד שבעה כאלה – גם להם צריך לתת מעמד. למה אתם לא מזכירים אותם?

חיים אורון (מרצ):

מזכירים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

ראס-אל-עין, כולם בצפון. חמירה, דמידה, כוואנה וחוסניה. למה אתם עושים פרוטקציה לאלה ולא לאלה?

יוסי שריד (מרצ):

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אתם רוצים תשובה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שריד, נתתי לך רבע שעה במקום שלוש דקות.

יוסי שריד (מרצ):

כולם הוכרו על-ידי הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אמרת את זה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

היות שזאת גישה די מפוקפקת מבחינתי, אני שואל מדוע פליטי מגדל ומעלול צריכים לשבת בפרברים של נצרת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תציע. הם מוכנים לחזור.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני מציע. לכן, היות שזו שאלה עקרונית – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מוכן להחזיר – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שיחזיר אדמות לאנשים מהיישוב שלי.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

היות שזו שאלה עקרונית מדרגה ראשונה, וזאת לא בעיה של עין-הוד, אני מציע שהמליאה תדון בעניין. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת סאלח טריף, אתה רוצה להציע הצעה לסדר הדין? בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הנושא מונח על שולחנה של ועדת הפנים. יש החלטה של ממשלת ישראל. יש בקשה של השרים הנוגעים בדבר. הנושא טעון אישור של ועדת הפנים של הכנסת. אי-אפשר להפוך סדרי בראשית בדברים שכבר נדונו והוחלט עליהם. זה לא יהיה רק עניין של סדרי מינהל לא תקינים, בלשון המעטה, אלא פשוט לא ייתכן שאנחנו נשנה מצב כזה.

הממשלה הזאת מוכנה ללכת על הסכמים בין-לאומיים שהיא התנגדה להם באופן מפורש, ולא להחליט על דברים כל כך חשובים שנמצאים כבר בביצוע, שנמצאים, אדוני השר, בהליכי תכנון ובנייה מתקדמים, לעשות על זה מחדש דיונים על גבי דיונים כדי להביא ליתר תסיסה בקרב האוכלוסייה? אלה בכל זאת אנשים חיים.

על כן אני מציע, אדוני היושב-ראש, שהנושא יועבר לוועדת הפנים של הכנסת, שם מתנהל הדין, שם יוכרע הדין ושם גם יאושרו התקנות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

איפה היית כשהיתה הממשלה שלכם?

היו"ר ד' תיכון:

אדוני שר החקלאות. רבותי, הממשלה מציעה לקיים דיון במליאה. חבר הכנסת דראושה מציע להסיר את – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

להעביר לוועדה, תיקנתי את זה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, תקשיב בסבלנות. אני חוזר: הממשלה, השר ביקש לקיים דיון במליאה. על כן אפשר להסיר ואפשר גם להעביר לוועדה. חבר הכנסת דראושה מציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה, דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בפגישה של סיעתנו עם ראש הממשלה לפני כשבועיים הוא הודיע בצורה חגיגית והתגאה בכך שהוא ראש הממשלה של כל האזרחים. אנחנו רואים היום שיש יותר מאשר ראש ממשלה אחד. לכל אחד יש כנראה מדיניות אחרת. ראש ממשלה שהוא סגן ראש ממשלה ושר החקלאות מבטל החלטות של ממשלה קודמת, מנסה להגיע להתנגשות חזיתית עם הציבור הערבי, רוצה ליצור אווירה של משבר בין הציבור הערבי לממשלה הזאת, למדינה הזאת. ואני אומר לך, אדוני שר החקלאות, לא תצליח במגמה הזאת. הכנסת תמנע זאת. אני חושב שגם הממשלה כולה לא תאשר צעדים כאלה. זה מגוחך, מה שאתה מציע, זה דבר שמנוגד לכל טעם טוב.

אני אומר לראש הממשלה, לשרי הממשלה, אל תלכו שולל אחרי שר החקלאות, שכל מה שהוא רוצה הוא לדפוק את הציבור הערבי, רוצה להזיק למערכת היחסים בין יהודים לערבים. ההצעה שלך היא הצעה גזענית, בזויה, שאיננה במקומה.

אדוני, אני מציע שהנושא הזה יידון בוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון מציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת טופיק כטיב. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת איתן יכול היה להתמודד על תפקיד יושב-ראש הכנסת, ואז תפקידו היה לקבוע כאן את סדר-היום. הוא בא בשם הממשלה ואומר: תדונו. מה עמדתך ומה עמדת הממשלה? יש עמדת ממשלה שצריך לתת הכרה לעין-חוד. אתה מציע להעביר את עין-חוד לעין-הוד. אני מבין שזאת הצעה של הממשלה החדשה לגבי כל היישובים בארץ. שיהיה לך אומץ, תעלה לדוכן, תציע את זה, ואז נדע מה אתה חושב.

אדוני השר, הדבר הגרוע ביותר שאתה יכול לעשות הוא להסתתר מאחורי מעטה של צביעות ולא לומר למה אתה מתכוון. אתה מתכוון שעין-חוד תיעלם. העם היושב בציון, לא התושבים הערבים, היהודים, לא ייתנו לך לבצע מדיניות כזאת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שריד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, יש לנו פתגם בערבית שאומר: מהמתקפה הראשונה הוא שובר את המקל או את החרב שהוא הולך להילחם באמצעותם. זה בדיוק מה שעושה השר רפאל איתן. כשהוא היה יושב-ראש הוועדה למלחמה בנגע הסמים הוא דיבר כל הזמן על לבנון, כאילו רצה באמצעות הוועדה להכריז מלחמה על לבנון. עכשיו, בתפקידו כשר החקלאות ואיכות הסביבה, הוא רוצה לעסוק לא רק באיכות הסביבה ובחקלאות, הוא רוצה לעסוק במלחמות. לכן, בהתחלה הוא רוצה להכריז מלחמה על עין-חוד, והוא בא היום להציג עצמו כמושיע גדול של הסקטור הערבי ואומר: אתם בממשלת מפלגת העבודה, מדוע לא החזרתם אותם למקומותיהם – על מנת ליצור עימות או ויכוח.

יש החלטת ממשלה שאושרה, ואנחנו מבקשים לקיים אותה. או שמא השר איתן רוצה להחזיר את תושבי עין-חוד לבקבוק. אנחנו לא ניתן לו, זה לא יעבור, והוא צריך להודות שזכותם של תושבי עין-חוד לחזור ולגור בכפרם.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת שריד. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהנושא חשוב מאוד, מעל ומעבר לכל קווי פורמליות, אופוזיציה וקואליציה. הנושא נוגע ללב-לבה של המדינה – של הדו-קיום, של השלום, של החיים במדינה הזאת. אני חושב שכל איש אחראי שיש לו מושג מה זה להיות תושב, מה זה להיות בן של כפר, מה זה לא להיעקר ולהיות פליט פעם נוספת, יתקומם כנגד אפילו מתן אפשרות או הרמת הקול לעקירת יישובים מחדש. אחרי 50 שנות התיישבות במקום, בעיר האבות, באדמה שלהם, בקרקע שלהם, כאשר רואים עכשיו את האור בקצה המנהרה, רוצים לעקור אותם מחדש.

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת – – –

חיים אורון (מרצ):

לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

אל תלמד אותי, כי אני אעיר לך לאחר מכן מה היו האפשרויות כאן בעת הדיון, ואתה שינית את דעתך כמה וכמה פעמים ולא הבנתי למה.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת שלוש ההצעות לדיון במליאה? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – 19

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ס' סלים,

ט' כטיב וי' שריד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בעד – 13, נגד – 19. לא יתקיים דיון במליאה.

רבותי, קיימת הצעה אחרת: להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים. אנחנו מצביעים על כל ההצעות בהצבעה אחת. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 2

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

שוועדת הכנסת תחליט.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, ההצבעה מתבטלת.

אדוני השר, אתה מבקש ועדה אחרת?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

שוועדת הכנסת תקבע איזו ועדה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר.

סאלח טריף (העבודה):

מה זה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח טריף, תאמין לי שאת הדברים האלה הספקתי ללמוד. חבר הכנסת טריף, אני קורא אותך לסדר.

סאלח טריף (העבודה):

מה עשיתי?

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד העברת כל ההצעות לדין באחת מוועדות הכנסת, כפי שתקבע ועדת הכנסת?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה שתקבע ועדת הכנסת – 27

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ס' סלים, ט' כטיב וי' שריד לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 27, נגד – 1. כל שלוש ההצעות הללו עוברות לדין בוועדה.

אדוני השר, אתה ביקשת להעביר את זה לוועדה כלשהי למעט ועדת הפנים?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לא.

היו"ר ד' תיכון:

במקרה של מחלוקת, אם הוא מבקש להעביר לוועדת הפנים, ואתה מבקש לוועדת הכלכלה, אני צריך להעביר את זה לוועדת הכנסת.

דוד צוקר (מרצ):

אי-אפשר להכניס מלים לפה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, כפי שקבעתי -- --

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, חבר הכנסת סאלח טריף, אל תעזור לי. חבר הכנסת זנדברג ביקש להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון. מאחר שאתה מבקש להעביר את זה לוועדת הפנים, תקבע ועדת הכנסת.

תודה רבה לכם, רבותי.

חבר הכנסת אורון, תרשה לי להסביר לך. תאמין לי, אני לא יודע למה שינית את ההצעה שלך, אבל היו שש עמדות פנויות. משהוא הציע לקיים דיון במליאה, יכלו חברי הכנסת להציע להסיר או להעביר לוועדה.

חיים אורון (מרצ):

לא ידעתי מה הוא יציע ורציתי להיות הראשון.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר.

מדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא: מדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל, של חבר הכנסת אחמד סעד, גמר הדיון ותשובת השר.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, רשות הדיבור לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

היו"ר ד' תיכון:

השר המשיב – צחי הנגבי, שר הבריאות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

זו פעם שלישית שאין שר.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני רוצה לשבת? אני שומע אותו גם בישיבה כשהוא לא צועק. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, הדיון נקטע בפעם שעברה מפני שלא היה שר משיב ואמרתי: אני מעדיף לדחות את דברי לישיבה הבאה שבה יהיה נוכח שר משיב. עברו שבוע או שבועיים, והסיפור חוזר על עצמו. הממשלה מזלזלת בכנסת ולא נותנת לה את הכבוד האלמנטרי המתחייב.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אתה מבקש שנצא להפסקה לחמש דקות?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש שיהיה שר משיב.

היו"ר ד' טל:

אנחנו נדאג – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כבוד חבר הכנסת רחבעם זאבי, בקשר לביקורת המוצדקת שלך ברצוני להביא את דבריו של ראש הממשלה בנימין נתניהו, שאמר לי באופן אישי, כיושב-ראש הקואליציה, כי הוא מבקש שתהיה הקפדה מלאה על כך שתהיה נוכחות לפחות של שר אחד ליד שולחן הממשלה. אני מבקש להפסיק את הישיבה על מנת שנוכל להזעיק את השר התורן שיהיה נוכח ליד שולחן הממשלה.

היו"ר ד' טל:

אני מקבל את בקשתו של חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

סליחה, אני רוצה לתקן: זה צריך להיות, כמובן, בהסכמה של חברי הכנסת, כי אחרת יהיה מצב שהממשלה משתקת את הכנסת, ואת זה בוודאי לא הייתי רוצה. אם יש הסכמה ויש דרישה, אני גם

אטלפן כנדרש. אני חושב שהדרישה צודקת, ואם הכנסת רוצה בכך, אני מוכן לעשות את זה. אני מוכן לעשות את זה תוך כדי המשך הדיון, חבר הכנסת רחבעם זאבי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת איתן, אכן מן הראוי ששר יהיה נוכח כאן במהלך הדיון. זאת לא הפעם הראשונה, ואני מבקש שלהבא יקפידו על הדבר הזה.

חבר הכנסת זאבי, אתה מקבל את ההצעה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסכים להפסקה שבה ינסו למצוא את השר המשיב, ונחדש את הישיבה בנוכחותו.

היו"ר ד' טל:

אני מכריז על חמש דקות הפסקה ולאחר מכן נחזור.

(הישיבה נפסקה בשעה 17:17 ונתחדשה בשעה 17:32).

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מתכבד לקרוא בפניכם מכתב שנתקבל ממזכיר הממשלה: אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להודיעך, על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי ראש הממשלה מינה ממלאי-מקום לשרים כדלקמן: השר יולי אדלשטיין כממלא-מקום שר התעשייה והמסחר בעת היעדרו מהארץ, מיום י"ג באב התשנ"ו, 29 ביולי 1996, עד יום י"ח באב התשנ"ו, 3 באוגוסט 1996. השר אליהו סויסה כממלא-מקום שר העבודה והרווחה בעת היעדרו מהארץ, מיום י"ד באב התשנ"ו, 30 ביולי 1996, עד יום כ"ד באב התשנ"ו, 9 באוגוסט 1996. בכבוד רב, דן נוה.

מדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל

היו"ר ד' טל:

רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, הדיון הזה נסוב על טענת חברי כנסת ערבים שיש קיפוח חמור של המגזר הערבי בישראל. זוהי הנחת מוצא לא נכונה וצריך להזים אותה. אומנם יש סטטיסטיקה המדברת על עוני במגזר הזה, ועושי הסקרים הסטטיסטיים האלה והמפרסמים אותם אינם מבינים שהמשפחות הערביות הן גדולות, השכר של ראש המשפחה מתחלק על-פי מספר הילדים, ואז מתקבל סכום נמוך על כל ילד, וזה אומר עוני. ועושי הסטטיסטיקה אינם מביאים בחשבון את הדיווח הלקוי בהכנסות, את העובדה שהכנסות של בני משפחה אחרים כמעט שאינן מדווחות; הם גם לא מביאים בחשבון את ההכנסות הסמויות מצריכה של ייצור עצמי וכו'.

לו היו הסטטיסטיקות נכונות – יקשה עלינו למצוא הסבר לוויולות שצומחות בכפרי ואדי-עארה ובגליל. כבר אמר מי שאמר כי יש שלוש דרגות לשקר: הראשונה – שקר, השנייה – שקר וכזב, והשלישית – סטטיסטיקה.

אל לנו לשכוח שערביי ישראל אינם ממלאים במלואן שלוש חובות אזרחיות: הם אינם משרתים בצבא, הם אינם משלמים מסים, רק 7% במגזר הערבי משלמים מסים, והם אינם בונים לפי חוקי התכנון והבנייה.

הבנים שלנו תורמים למדינה לפחות שלוש שנים חשובות מחייהם בשירות הצבאי, בעוד הבנים שלכם עושים באותו זמן לבתייהם ולעצמם. אתם מקבלים קצבת יוצאי צבא, אף-על-פי שאינכם משרתים בצבא.

אתם צועקים על קיפוח, בעוד יישוביכם פורחים ומשגשגים, לא רק יחסית ליישובים ערביים בארצות שכנות, אלא גם יחסית ליישובים יהודיים שכנים. לכברת הדרך שעשיתם בחמישה עשורים של המדינה אין משל ודוגמה בכל המזרח הקרוב המשוחרר בשליטה עצמית.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

גם לשקר יש גבול.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם נהנים מחופש דת מוחלט, אתם לומדים במוסדות להשכלה גבוהה שנבנו בכספי העם היהודי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יש גבול גם לשקר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת זאבי לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

סעודיה וכוויית לא הקימו את האוניברסיטאות שלנו, וגם לא את מעונות הסטודנטים שאתם שותפים בהם. אתם בונים בתים חד-קומתיים בבתי צמודי קרקע, ומכרסמים בכך את העתודות המצומצמות של קרקעות המדינה.

ואחרי כל זה אתם מדברים על הגדרה עצמית, ובשלב הראשון – אוטונומיה תרבותית. אתם קבוצת מיעוט לאומית הקושרת את עצמה לישות המדינית מעבר לגבול, שאתם שואפים לראותה כמדינה עצמאית. אתם מדברים על ערבים שבפנים לעומת הערבים שבחוץ. גם לא שכחנו את גילויי השמחה אצלכם כאשר נפלו טילים עירקיים בערינו – הריקוד על הגגות.

למגזר הערבי בישראל יש ריבוי טבעי מהגבוהים בעולם, למעלה מ-3%, ובנגב כמעט 4%. מדינת ישראל לא יכולה להספיק לבנות עבורכם כיתות לימוד בקצב הגידול שלכם.

אנחנו לא רוצים מדינה דו-לאומית. ישראל היא מדינת היהודים, ולא נסכים לשינויים בהגדרת המדינה, הדגל וההמנון.

היה כאן חבר כנסת ערבי שדיבר בדיון הזה בשלב הקודם שלו בערבית. אם היה מגיע יהודי להיות חבר בפרלמנט ערבי – הוא היה מעז לדבר שם בשפה העברית?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה שוכח שהשפה הערבית היא שפה רשמית.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה מדגים את הנושא הנדון: צעקה על קיפוח, כשיש לכם פריחה ושגשוג מדהימים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת זאבי להמשיך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל הדברים שלו לא מדויקים.

היו"ר ד' טל:

סליחה, אני לא מאפשר לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לספר סיפור אישי שלי, שמדגים את בעיית ערביי ישראל: הייתי אורח בכפר באקה-אל-ערביה, ואני רואה שעל אחד הרחובות יש שלט וכתוב: רח' יונה סאלק. שאלתי את המארח שלי: מה עושה אצלכם יונה סאלק? יונה סאלק היה רופא יהודי, אחד הממציאים של החיסון כנגד שיתוק ילדים. ואז אמר לי המארח הערבי: כאשר השלימו את חיסון כל ילדי באקה-אל-ערביה כנגד שיתוק ילדים, קבענו את השלט הזה לכבודו.

יכול להיות שהיה גם ביקור של מישהו וזה היה חשוב, ויכול להיות שזה בסגנון שהם למדו מאתנו, סגנון סאלח שבת: שמים שלט שאחר כך מתחלף. מה שלמדתי באותו רגע הוא, שכפר ערבי על הגבול, כפר נידח שלא מכירים אותו באומות המאוחדות וגם לא כל חברי הכנסת ביקרו בו אי-פעם, זכה לכך שכל ילדי הכפר קיבלו חיסון נגד שיתוק ילדים, ואני מתגאה בכך כישראלי וכיהודי. אבל אני שואל אתכם: באיזה כפר ערבי במזרח התיכון, לא בכפר ערבי – ברובע האצילים והעשירים בבירות או בקהיר או בכל מקום אחר, נאמר בדמשק, הגיעו לכלל מצב שבו כל ילדי השכונה קיבלו חיסון נגד שיתוק ילדים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רחבעם זאבי (מולדת):

רק במדינת ישראל, שבה אתם טוענים על קיפוח, שבה אתם אינכם שותפים לחובות האזרחיות. בניכם אינם משרתים בצבא, כאשר הבנים שלנו הולכים לשלוש שנים לפחות, וכאשר הם שבים מהשירות הצבאי – אם הם שבים שלמים – הם מגלים שבן גילם הערבי נמצא בסוף לימודי התואר השני. אתם טוענים על קיפוח? איזה קיפוח? אתם זכיתם פה לפריחה, לשגשוג ולעדנה. כל המזרח התיכון מקנא בכם.

בתוך 45 שנים עשיתם קפיצת דרך מימי הביניים לעידן החדש, תחת ממשל צבאי וביטול הממשל הצבאי, כאשר כל הזמן אתם לוטשים עיניים וכמהים להצטרף אל אחיכם מעבר לגבול, כדי להיות חלק מהמדינה הפלשתינית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו הסתה.

רחבעם זאבי (מולדת):

ואתם קוראים לעצמכם פלשתינים ישראלים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם מדברים על קיפוח? אם יש קיפוח – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה לא דיון, זו הסתה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת זאבי לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה לא דיון, זו הסתה, זה סילוף.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, כדי שאוכל להגן עליך בעתיד, אני מבקש ממך לאפשר לחבר הכנסת זאבי לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם מדברים על קיפוח? אם יש קיפוח במדינת היהודים, זה הקיפוח של הרוב היהודי, שמוטלות עליו כל החובות האזרחיות; עליכם אין חובות, יש לכם רק זכויות, ואתם מנצלים אותן ומנצלים אותן עד הסוף –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

רחבעם זאבי (מולדת):

-- ובמקום להגיד תודה לעם שאתם חיים בקרבו, לעם אשר הקים את המדינה האחת והיחידה שיש לו, אתם מייללים על קיפוח, ואתם שותפים סמויים וגלויים למדינה הערבית השכנה שאתם רוצים להקים בשטחי ארץ-ישראל. תודה, אדוני.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אלה הזיות, מר זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אלה עובדות.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. אני מזמין את חבר הכנסת גדעון עזרא, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

כבוד היושב-ראש, ברכות, כנסת נכבדה, לגבי היחס לערבי ישראל, לי אין כל ספק שהמטרה של כולנו צריכה להיות להגיע למתן שוויון לערביי ישראל. אני חושב, שהדרך אינה פשוטה, הדרך ארוכה, ועל מנת שלא נדבר בסמאות צריך לעשות כמה דברים.

הדבר הראשון, לא לדבר על ערביי ישראל בהכללה, כמו שאנחנו לא מדברים על יהודי ישראל בהכללה. בקרב ערביי ישראל יש קבוצות גדולות מאוד שטוב להן, כמו שיש קבוצות גדולות בקרב היהודים שטוב להן. ובקרב ערביי ישראל יש קבוצות לא מעטות שרע להן, ולחלק מהן רע מאוד.

אביא כמה דוגמאות ממה שראיתי בחודשים האחרונים, דברים שראויים לציון ולתיקון. ליד טייבה יושב שבט כמו ערב-זברגה, שהועבר מתל-מלחתא, ובגלל טיפול לקוי של המועצה המקומית הערבית שאליה הוא מסופח, הוא שרוי בתנאים גרועים מאוד.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

עיריית טייבה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

כן, עיריית טייבה.

ראיתי את הכפר מסר. בחלק העליון של הכפר יש תנאים טובים, אבל הביוב מהחלק העליון של הכפר זורם לחלק התחתון. ראיתי את השבט ערב-אל-נעים, שמסופח לעיריית נצרת, והתנאים שלו אינם תנאים. ראיתי את הבדואים בנגב, שחלקים גדולים שלהם, התנאים שבהם הם חיים, תנאי החינוך שלהם, הם מתחת לכל ביקורת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הם אזרחי מדינת ישראל.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

סליחה, אל תפריע לי. ומצד שני ראיתי קבוצות גדולות מאוד של ערביי ישראל שיש להם כל טוב, ולא ראיתי שום ניסיון של שיתוף פעולה. לא ראיתי שום ניסיון של ערבים בצפון, שטוב להם, ללכת לסייע לבדואים בדרום, ללכת לחסל את הבערות על-ידי שירות לאומי, ללכת ולסייע בצורה כזאת או אחרת.

טוב יעשו ערביי ישראל שאינם משרתים בצבא, אם ייקחו על עצמם שירות לאומי וישפיעו על המועצות שיש להן השפעה על החלקים החלשים בחברה, ושיעבדו מולם.

אני חושב שבנושא של ערביי ישראל על האופוזיציה והקואליציה להתאחד לעשייה משותפת על-פי סדרי עדיפויות. אנחנו לא נגיע לשוויון מלא לא בארבע השנים הקרובות ולא בשמונה השנים הקרובות, כמו שלא נגיע לשוויון מלא ביחס לעלייה החדשה, כמו שאיננו מצליחים להגיע בתקציבים הדלים לשוויון של התושבים בעיירות הפיתוח, שהם לא פחות חשובים. אבל אנחנו צריכים לקבוע לנו יעדים ברורים, שאותם אנחנו הולכים למלא.

אני חושב, שנושא הבנייה, שהכול מדברים עליו, הוא לא רק תוצאה של רצון לא טוב של השלטונות. המצב שנוצר נוצר לא במעט באשמתן של הרשויות המקומיות הערביות. מדינת ישראל קטנה מכדי שכולם יגורו בוילות. מדינת ישראל לא תוכל להמשיך ולהתפתח אלא על-ידי בנייה לגובה. והכפרים הערביים, כשאתה מסתכל עליהם מלמעלה, אתה רואה קטעים שלמים לא בנויים, מאחר שבעליהם אינם מוכנים למכור את האדמות שברשותם.

אפשר להגיע לשיתוף פעולה בין הרשויות המקומיות לבין השלטונות בקשר לבנייה בקטעים הללו, וכדי שבאמצעות הרשויות יקבלו האנשים אדמות חלופיות בשטח השיפוט של היישוב.

אני חושב שאנחנו צריכים לעשות צעדים קדימה בשילוב ערביי ישראל בשירות הממשלתי. שמענו את המספרים וראיתי את הדוח היפה מאוד של אגודת "סיכוי". אני משבח אותם על הנתונים הללו. אני חושב שאנחנו צריכים לצרף לשירות הממשלתי יותר ערבים, גם בשירות החוץ וגם במשרדי הממשלה האחרים.

אני חושב שהיום יותר מאי-פעם יש לערבים אפשרות להתנדב לצה"ל, וצריך לעשות את זה. ולערבים שמדברים על כך שהם יתנדבו לצה"ל כאשר יהיה שלום – כבר לא נצטרך את צה"ל בתקופה של השלום. ואם מדברים על נאמנות, זה הזמן.

ערביי ישראל מתבקשים לסייע בשיקומם של משתפי הפעולה. אני מדבר על אותו חלק שלא מסייע בשיקומם של משתפי הפעולה. נדמה לי שיש מקומות שאינם עושים די בנושא הזה. ומעל במה זו אני קורא לכולם לסייע בנושא, כדי שהם יוכלו להשתקם בארץ ולחיות בה בכבוד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עזרא, אני מבקש ממך לסיים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שטוב יהיה אם ערביי ישראל יבדילו בין הנושא הפלשתיני החיצוני לבין הנושא הפנימי. כל מי שמנסה מעל הבמה הזאת לדבר כל הזמן על מה שקורה בעולמות רחוקים, צריך להבין שהדבר הזה אינו מיטיב ואינו גורם לגורמים שמעוניינים במדינת ישראל חזקה לשתף את האנשים האלה בחשיבה.

אני בעד תיעוש במגזר הערבי. אני בעד מתן האפשרות לערבים שברשותם כספים להקים מרכזי תעשייה במגזר הערבי, על אדמות שיוקצו לצורך העניין הזה.

אני חושב שמפעלים ממלכתיים כמו מפעל הפיס צריכים להקדיש יותר למגזר הערבי. אני חושב שהערבים צריכים להקדיש את תקציבי הרשויות שלהם ביתר דבקות לטובת הנושאים שלהם, ובסופו של דבר, לקבוע סדרי עדיפויות ולפעול על-פיהם. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון עזרא. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת שבח וייס.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר קצב, כנסת נכבדה, נדמה לי שבשבוע שעבר דיבר פה חבר הכנסת דהאמשה בשפה הערבית. אני חושב שבכך הוא רצה להפגין איזה דבר, ובצדק; הוא רצה לומר, שהשפה הערבית היא שפה רשמית, וכך צריך להתייחס אליה. זה גורר אותי בעצם לדבר על דברים קטנטנים, אבל בעלי משמעות.

שלטים שמראים מקומות שונים בארץ, ערים שונות, כפרים שונים, יישובים שונים, רחובות – אני לא מדבר על לוד, אבל במקומות אחרים בארץ – למה לא יהיה שילוט בשפה הערבית? מישהו אמר פה, אתם מבינים עברית. ודאי שאנחנו מבינים. לא רק שאנחנו מבינים, אנחנו יכולים לתקן הרבה חברי הכנסת בשפה הערבית. אבל השאלה היא עקרונית: האם צריך או לא צריך שיהיה פה שימוש בשפה הערבית כשפה הרשמית השנייה במדינה? זה דבר עקרוני.

דבר שני, אדוני היושב-ראש, הלשון נשחקה. שנים, חברי כנסת פה, גם ערבים וגם יהודים, חוזרים על אותם דברים, ושנים שומעים אותן תשובות: הממשלה הקימה ועדה; או: לומדים את הנושא. 48 שנה, מר עזרא, לומדים את הנושא. עד מתי? גולת הכותרת היתה היום בדיון על עין-חוד. איך אפשר, ממשלה בישראל שמקבלת את השלטון בצורה דמוקרטית, בבחירות, מבטלת החלטות של ממשלה קודמת? אני לא מדבר על הסכם אוסלו. אני מדבר על הכרה בשמונה יישובים ערביים בלתי-מוכרים. איך יכול שר בממשלה להעז לעמוד פה ולומר, שזה כאילו לא קיים? אני בטוח שהשר המייצג את הממשלה מסכים אתי, שלא ייתכן שממשלה קיימת לא תכיר בהחלטות של ממשלה קודמת. נכון, מר קצב? זה לא יכול להיות. אתם לא יכולים לבטל החלטות. לא רק שאתם לא רוצים לקדם, אתם רוצים לעשות רגרסיה, ללכת אחורה, לבטל את מעט ההתקדמות שהתהוותה בשנים האחרונות.

אני רוצה לדבר על דיור לזוגות צעירים. מי חושב על זה? כמה צווי הריסה, כמה דנים כל יום בבתי-בלתי חוקית? בלתי חוקית? למה? לא כפי SO CALLED משפט בנגב, במשולש, בגליל, על בנייה ששר אחד אמר פה, שאנחנו מעוניינים לבנות בלי היתרים או בניגוד לחוק, אלא מפני שהמציאות מאלצת אותנו לבנות.

שוויון בתקציבים, הווקף המוסלמי – כל העדות בישראל תופסות את הווקף שלהן, חוץ מאשר העדה המוסלמית. אני לא מבין למה. מה הסיבה לכך?

מס רכוש. מס רכוש זה עניין של נישול האוכלוסייה הערבית משארית האדמות שלה.

PHD, האקדמאים הערבים. מה אתם עושים כאשר יותר מ-300 אקדמאים ערבים מחזיקים ב-בדוקטורט, ואין להם מה לעשות היום? חלק מהם נרשמים בלשכת התעסוקה. אין חושבים עליהם.

איך אפשר לעשות שלום עם השכנים כאשר, אדוני היושב-ראש, אין שלום בתוך הבית? איך אפשר לעשות שלום עם אוכלוסייה ש-50% ממנה ויותר הם מתחת לקו העוני?

מדברים אתנו על שירות צבאי. אני רוצה להזכיר פה את העדה הערבית הדרוזית שמשרתת בצה"ל. מה קרה, לא נישלו אותה מאדמותיה? הם קיבלו זכויות? יש להם ביוב? מה הם קיבלו? כלום לא קיבלו. מה עוד שאני חושב שאסור שמדינת ישראל תהיה מדינה של פרשים, שנחשבת, כמו בימי הביניים, על-פי מי מחזיק רובה, מי חזק; מי נמצא בספרטה ומי באתונה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

איפה היית בארבע השנים שהיית בתוך הקואליציה? אתה מדבר על חודש אחד שהליכוד שולט במדינה? אני מתפלל. אני שומע כאילו הכול התרחש בחודש הזה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם היושב-ראש ירשה לי, אני אתייחס.

היו"ר ד' טל:

אני מרשה לך, אבל בקצרה, כי זמןך תם.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ידידי מקסים לוי, אני רוצה לומר לך, שבענייני מס רכוש ודברים אחרים שדיברתי עליהם אני בוודאי לא מדבר על החודש הזה. אבל אני מדבר על תהליך שנמשך בימי ממשלות הליכוד ומפלגת העבודה. זה תהליך שיש לשים לו היום קץ. היום אתה צריך להתייבב אתי, שהממשלה הנוכחית לא תבטל אפילו גרעין של התקדמות, כפי שהדבר בא לידי ביטוי על-ידי השר רפאל איתן. לזה אני מתכוון.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני אומר שיש להכיר באוכלוסייה הערבית כאוכלוסייה מקופחת, שיש כנגדה אפליה לאומית גזענית. יש לשרש את התופעה החמורה הזאת, הרואה ב-20% מאזרחי המדינה – כאילו אינם קיימים. לצערי הרב, אדוני היושב-ראש, אתה ודאי תסכים אתי שיש פה חברי כנסת שרואים בנו מתנחלים. אני חושב שזו בושה לכנסת, זו בושה למדינת ישראל, זו בושה לנציגי עם פה שבאים ואומרים, אתם מתנחלים בדיוק כמו המתנחלים בחברון או בקריית-ארבע. זו בושה.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לכן, אדוני, אני רוצה לומר, שבסופו של דבר שוויון וגזענות אינם הולכים יחד. תודה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, שוב אין שר נוכח במליאה.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שהשר יצא לרגע. הפעם אני ממשיך את הדיון.

חבר הכנסת שבח וייס – איננו נוכח. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מוחה על כך שבנושא החשוב והמרכזי הזה זו הפעם השלישית שאין נוכח שר. רציתי שהשר ישמע ממני מלת סיכום על הדיון שהעליתי. לכן אני מתפלא. אולי עכשיו הם מתרוצצים למצוא אותו?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

להפסיק את הדיון.

היו"ר ד' טל:

הפעם אני לא מפסיק את הדיון. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, אין חובה להפסיק את הדיון. מפני כבוד של הכנסת הפסקתי בפעם שעברה, אבל לא נעשה לנו את זה כדרך קבע.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

הנה בא השר.

קודם כול, אני מודה לחברי הכנסת מהסיעות השונות שהתייחסו בהבנה, ברצינות ובכבוד לנושא שהעליתי – מדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית – והדגישו את הצורך בשינוי מהותי במדיניות הממשלה כלפי האוכלוסייה הערבית, שינוי שיבטיח את השוויון המלא לאוכלוסייה הערבית.

אני לא כולל בכך את חבר הכנסת רחבעם זאבי, שדיבר דברי הסתה ודמגוגיה גזענית.

רחבעם זאבי (מולדת):

עובדות אינן הסתה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני תקווה, שהעמדות שהציגו חברי הכנסת במהלך הדיון – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם לא רקדתם על הגגות?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

– – יתבטאו בפעילות לצורך קבלת החלטות שיענו על הצרכים החיוניים של האוכלוסייה הערבית במטרה לגשר על הפערים התהומיים במישור התקציבי בין שני המגזרים ובכל התחומים. אי-קבלת החלטות, כאמור, לא רק שלא תפתור את הבעיות הקיימות, אלא הבעיות תגדלנה והמצוקה תגבר עוד יותר, דבר אשר יהיו לו השלכות מרחיקות לכת על היחסים בין שני עמי הארץ הזאת. לכן, מציאת פתרונות למצוקת האוכלוסייה הערבית בישראל הינה צורך חיוני, שמשרת את האינטרסים של שני העמים.

אף שהשר לא נכח בדיון פעמיים – והפעם אני לא יודע אם הוא מקשיב – דבר לא מקובל, לא מכובד ולא לכבודה של הכנסת, אני מקווה שהוא יעבור על פרוטוקול הדיון וידאג להביא את הדברים בפני הממשלה כדי לקבל את ההחלטות המתחייבות לצורך התמודדות עם הנושא הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

הממשלה רוצה להשיב. היא תשיב במועד אחר.

היו"ר ד' טל:

אני מבין שהשר מבקש לא להשיב היום. תשובת הממשלה תינתן במועד אחר, וההצבעה תהיה באותו מועד. תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לדין אין סיכום?

היו"ר ד' טל:

לא. לפי בקשת הממשלה, הסיכום יהיה במועד אחר.

ביקורו הראשון של ראש הממשלה בארצות-הברית; מימוש קווי היסוד של הממשלה בנוגע לירושלים רבתי;

היערכות ישראלית מחודשת בחברון

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לדיון בנושאים: ביקורו הראשון של ראש הממשלה בארצות-הברית, של חבר הכנסת טלב אלסאנע; מימוש קווי היסוד של הממשלה בנוגע לירושלים רבתי, של חבר הכנסת עמנואל זיסמן; היערכות ישראלית מחודשת בחברון, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. הדיון הוא משולב. יפתח חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת זיסמן איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. שלוש דקות לכל דובר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חשיבותם של ההסכמים באה מכוח עמידת הצדדים להסכם בתנאיו ומילוי כל התחייבויותיהם במדויק, בכלל זה עמידה בלוח הזמנים. מרגע שאחד הצדדים להסכם מודיע מראש שההסכם הזה איננו משרת את מטרותיו, את האינטרסים הביטחוניים או הכלכליים או כל אינטרס אחד, בעצם הוא יוצר את העילה להפרת ההסכם ושולל ושומט את הבסיס מתחת קיומו, ועל-ידי כך פוגע גם באמון ההדדי, שההסכם בא ליצור אותו, ומהווה נדבך חשוב ביצירת מערכת – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ואם הוא לא מצהיר אבל בפועל לא מקיים, מה אז? רק הצהרות? מה לגבי המעשים או אי-מעשים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

עד עכשיו ראינו מי קיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר כאן, שעד היום לא רק הרשות הפלשתינית ויאסר ערפאת, ואנחנו, לדאבוני ולצערי הרב, עד היום אומרים שמי שמפר הסכמים הוא ראש הממשלה נתניהו, אלא גם שר בממשלת ישראל, שר התשתיות אריק שרון, והוא אומר בפני כל העולם שהוא מקווה שהעמידה של ראש הממשלה בהתחייבותיו תהיה טובה יותר מעמידתו בהתחייבותו כלפי שר בממשלה שלו עצמו.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אתה צריך להיות מרוצה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם ראש הממשלה מאמץ גישה כזאת כמדיניות, זה דבר אבסורדי, זה דבר קטסטרופלי, שעלולות להיות לו השלכות קשות מאוד.

אתמול, ביום ראשון, ביקרה משלחת מטעם הרשימה הערבית המאוחדת, חבר הכנסת דראושה ואנוכי ביחד עם נציגים נוספים, ביקרנו ברצועת-עזה ונפגשנו עם ראש הרשות הפלשתינית. שמענו ממנו הצהרה מפורשת וחד-משמעית, למרות כל ניסיונות ההתחמקות, למרות כל הניסיונות של ממשלת ישראל לדחות את הנסיגה והפריסה מחדש – עמידה בהתחייבותיו על-פי הסכם אוסלו. הוא מקדש את ההסכמים והוא מקדש את התחייבותיו, הוא מקדש את המלה שהוא אומר. הוא לא מנסה למצוא תירוצים או סיבות, אף שלא חסרות אמתלות להתחמק מאחריות. הוא התחייב כלפי ממשלת ישראל בראשותו של פרס לשינוי האמנה הפלשתינית, ואף שהדיון והשינוי היו בזמן קריטי וקשה לרשות הפלשתינית, זה היה בזמן מלחמת "ענבי זעם" בדרום-לבנון, ולמרות התוצאות הקשות של המבצע, הוא עמד בהתחייבותו, הוא שינה את האמנה הפלשתינית. זה נעשה מתוך אחריות, מתוך מודעות לחשיבות תהליך השלום, ולא מתוך רצון להיות פופוליסט ולזכות ביתר אהדה בקרב העם הישראלי.

ראינו לפני כמה ימים את העימותים הקשים בשכם, ושמענו את ההצהרות על עיבוי התנחלויות, ושמענו על רצון להמשיך להחזיק התנחלויות בלב-לבה של חברון, והתנחלויות קשות כמו נצרים המהוות נטל ביטחוני, תוך התעלמות מההשלכות הקשות שיש לדבר על תהליך השלום. אם הממשלה לא תשנה את מדיניותה בתחום הזה, יהיו לדבר השלכות קשות מאוד. צריך להביא בחשבון – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

צריך להביא בחשבון שתהליך השלום הוא לא תהליך שמשרת צד אחד אלא תהליך שמשרת את שני הצדדים. וצריך להביא בחשבון שהסכם מחייב לא צד אחד אלא שני צדדים.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויים, אנא ממך. חבר הכנסת אלסאנע, סיים בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כמו שתובעים מהצד הפלשתיני לעמוד בהתחייבויותיו, כן טוב יהיה אם ממשלת ישראל תקדים ותעמוד בהתחייבויותיה על-פי ההסכמים שעליהם חתמה, מכוח רציפות השלטון, מכוח אחריותה ומעמדה כמדינה עצמאית.

צבי הנדל (מפד"ל):

שלום בלי ביטחון זה שום דבר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אין ביטחון בלי שלום. אני לא יכול לכבוש עם אחר, לשלוט בו, לדכא אותו, ולדבר על הביטחון שלך. הביטחון שלך הוא כשאתה דואג גם לשכנות טובה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מפריעים לי.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מבקש לא להפריע.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה יש לך לעשות בעזה? אין לך מה לעשות בעזה. אתה סתם מחזיק שם כמה חממות ומזמין אנשים מרצועת-עזה לעבד אותן. אתה יושב שם כדי לקבל פיצויים. אין לך מה לעשות שם.

צבי הנדל (מפד"ל):

זה הבית שלי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אין לך מה לעשות שם. אתה רק מפריע לקידום תהליך השלום. אתה מהווה מכשול לתהליך השלום.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — — המזרח התיכון שלך. זה הבית שלי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש שתסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ועדת הפנים עם כבוד היושב-ראש סיירה לפני כמה ימים בחברון. מה שראינו שם זה דבר מדהים, לא הגיוני, אי-אפשר לנמק את זה בצורה רציונלית. מחזיקים בלב-לבה של חברון כ-40 משפחות ומשעבדים 130,000 תושבים מסיבות ביטחוניות, כדי לשמור על רווחתן של 40 משפחות.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאב בויים ---

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

40 המשפחות האלה ---

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויים, מאוד מאוד לא נעים לי בישיבה הראשונה שאני מנהל לקרוא אותך לסדר. אנא ממך. יש נוהג קדום ויפה, שלא מפריעים לחבר כנסת שעולה לנאום בפעם הראשונה. תאפשר גם לי כחבר כנסת שמנהל ישיבה ראשונה. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו פעם ראשונה שאתה מנהל ישיבה כסגן יושב-ראש הכנסת – אני מברך אותך.

הי"ר ד' טל:

אני מאפשר לך עוד רגע, לפני משורת הדין, כדי לסיים את הנאום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בתוך חברון יש כ-130,000 תושבים, ויש כ-300,000 תושבים בנפת חברון, והם סובלים ממצוקה כלכלית קשה ואפילו ממחסור קשה במי שתייה. וכל זה כדי לרצות כ-40 משפחות היושבות בלבה של חברון. ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זיכרנו לברכה, הבחין בין התנחלויות פוליטיות ובין התנחלויות. לאלה אין שום הצדקה, לא פוליטית ולא ביטחונית, והן מהוות נטל ומכשול קשה. טוב יהיה אם יסירו אותן ויעשו פריסה מחדש בהקדם האפשרי, וימלאו את מלוא ההתחייבויות של ממשלת ישראל על-פי ההסכמים שעליהם חתמה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

רבתי חברי הכנסת, היות שרשומים לדיון 39 חברים, אני מבקש – והפעם אקפיד – על שלוש דקות. ולא יותר. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את חבר הכנסת דוד טל, שמנהל את הישיבה לראשונה, ולאחל לו הצלחה בתפקידו כסגן יושב-ראש הכנסת.

אני רוצה להזכיר, שבישיבה קודמת נשא חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה את נאומו בערבית והודיע בשם סיעתנו, סיעת מד"ע-רע"ם, שלהבא כל שבוע אחד מחברי הכנסת שלנו ינאם בערבית, כדי שהבית הזה יתרגל לשמוע את השפה הערבית, שהיא שפה רשמית במדינה הזאת.

קריאות:

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני מייעץ לחברי הכנסת שרוצים לשמוע ולהבין את הנאומים שלנו, שילמדו ערבית, זו שפה רשמית, כפי שאנחנו למדנו עברית ומדברים עברית. לדעתי יהיה זה דבר טוב שחברי הכנסת ידעו ערבית. זה יחייב את הכנסת — — —

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

בישראל, דבר עברית. אני מודיעה לך, זה לא יעבור.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דראושה, אתה מבזבז את זמנך, ואני לא ארשה לך מעבר לשלוש דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה יחייב את הכנסת, כפי שהיה נהוג בעבר שמתורגמן — — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי שאלה אליך — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת הירשזון, אני מבקש לא להפריע לו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת הירשזון, אני מבקש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה יחייב את הכנסת, שמישהו יקום ויתרגם את הנאומים של הנואמים בערבית. זה מחייב את הכנסת. כך היה נהוג בעבר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, את דוברי העברית כבר שכנעת שהתחלת לשכנע את דוברי הערבית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לנאום בערבית, ואני מקווה שאתה, חבר הכנסת מיקי איתן, תלמד ערבית. אני מייעץ לך, תלמד ערבית.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא רוצה לשכנע אותי?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לשכנע אותך. זה מה שניסיתי במשך 12 שנה. כנראה לא הצלחתי. לכן, אני אנאם בערבית. אולי גם תבין ותשכיל בערבית.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, לא נותר לך זמן. אני לא אתן לך מעבר לזמן המוקצב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דבריו בשפה הערבית; להלן תרגום דבריו לעברית:

אדוני, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני לדבר בשפה הערבית בזמן שנותר. השלום דרוש לשני העמים. ראש הממשלה נתניהו היה בפגישה, היה בפגישה בקהיר והצהיר שם הצהרות, הצהרות טובות כפי ששמענו אתמול, הצהרות טובות – אולם המעשים רעים. ההצהרות שהוא הצהיר בקהיר, כי הוא רוצה שלום ורוצה להמשיך בתהליך השלום הן הצהרות טובות. גם הנשיא ערפאת בירך אתמול על אותן הצהרות.)

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אבקש מערוץ-33 שייתנו תרגום לעברית, כמו שהם נותנים תרגום לערבית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דבריו בשפה הערבית; להלן תרגום דבריו לעברית:

נשיא מדינה, נשיא מדינת פלשתיין מר יאסר ערפאת הצהיר אתמול הצהרות טובות והסתמך על הצהרותיו של ראש הממשלה הישראלי נתניהו, אולם מהי הפעולה אשר נעשית – – –)

ראש הממשלה, בנימין נתניהו, היה בביקור בקהיר, ושם הוא מסר הודעות טובות.

בנימין אלון (מולדת):

אז באס, האדה הו.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בני אלון, אני קובע מתי זה באס ומתי זה לא באס.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

הוא כבר מסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דבריו בשפה הערבית; להלן תרגום דבריו לעברית:

ראש הממשלה לא נסוג עד עתה מחברון, לא שחרר את האסירים והאסירות הפלשתינים, הוא עדיין מסרב לבצע את הסכמי אוסלו באופן מעשי. לפיכך אנו אומרים לו: אין די בהצהרות, יש להוכיח באופן מעשי כי ממשלה זו רוצה בשלום; וכל עוד לא הוכחת בפועל כי אתה רוצה שלום באופן מעשי, לא ניתן לקבל את כל ההצהרות הללו והן תשארנה סממאות ריקות מתוכן.

נשיא מדינת פלשתיין, מר יאסר ערפאת, מסר אתמול הודעות טובות. הוא הסתמך על הודעות ראש הממשלה מר נתניהו. אבל מה הם המעשים שקורים בפועל?)

בנימין אלון (מולדת):

שו ראיס? איזה ראיס?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, אני מבקש.

בנימין אלון (מולדת):

איזה ראיס?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, חבר הכנסת אלון.

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש לסיים את הרעיון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לשאול שאלה בידיש?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דבריו בשפה הערבית; להלן תרגום דבריו לעברית:

עד עצם היום הזה לא פינה ראש הממשלה את חברון; לא שחרר את האסירים ואת האסירות הפלשתינים. בפועל הוא ממשיך ומסרב להסכמי אוסלו. לכן אנו אומרים לו: לא די בהודעות. עליך להוכיח בפועל שהממשלה הזאת מעוניינת בשלום. כל עוד לא תוכיח שאכן הממשלה רוצה בפועל בשלום, וכל עוד לא תוכיח שאתה רוצה שלום בפועל – אין מקום לקבל את הודעותיך והן ימשיכו להיות ריקות מתוכן.

מי שרוצה שלום – עליו לפעול להשגתו וליישומו.

חבר הכנסת מקסים לוי, אתה מבין את השפה הערבית. מי שרוצה בשלום, עליו לפעול למענו ולא להסתפק במלים על השלום.

אני קורא לראש הממשלה לשבת עם יאסר ערפאת ולדון אתו על השלום. אני מברך את שר החוץ דוד לוי, שיפגוש מחר את הנשיא הפלשתיני, יאסר ערפאת, ומאחל לו הצלחה במפגשו זה. אני גם מקווה שגם ראש הממשלה יעשה זאת.)

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה.

רבותי חברי הכנסת, אני שב ומזכיר ומבקש – שלוש דקות ותו לא. אל תנצלו את טוב לבי היום.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, אומרים לך את זה בכיף, למה אתה מתעצבן?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תתרגלו לשמוע ערבית כל שבוע.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דראושה, סיימת כרגע את נאומך. חבר הכנסת הירשזון, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת בן-עמי לשאת את דבריו.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אל תנצל אותי היום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני היחיד שבירך אותך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני נמנה עם אלה שסבורים שקווי היסוד של הממשלה הזאת כוללים בתוכם מרכיבים למסלול התנגשות בשני תחומים: בתחום החברתי-הכלכלי ובתחום המדיני. נדמה לי, שאחת המשמעויות של הביקור של ראש הממשלה בארצות-הברית היתה, שהוא ייצא אל תוך לב-לבה של דעת הקהל האמריקנית את שני מסלולי ההתנגשות האלה.

הנאום של ראש הממשלה בקונגרס היה נאום אידיאולוגי. הוא היה כמעט חלק ממערכת הבחירות כאן בארץ. הוא פנה ללב-לבה של דעת הקהל הכי ריאקציונית בארצות-הברית – דעת הקהל הרפובליקנית, דעת הקהל השמרנית ביותר. זה נכון שזה יצר על פני השטח תחושה של הצלחה, אבל אני סבור שחברי הבית ודעת הקהל הישראלית ידעו, שתחושת ההצלחה הפיקטיבית הזאת, איננה משנה כהוא זה את בעיות היסוד של ישראל ואת הפקעת הזאת בתחום הכלכלי-החברתי מצד אחד ובתחום המדיני מצד שני, שמונחת בקווי היסוד של הממשלה הזאת.

צבי הנדל (מפד"ל):

למה אתה לא יכול לפרגן לראש ממשלת ישראל, שהופיע בפני הקונגרס וקצר תשואות? למה אתה –

שלמה בן-עמי (העבודה):

חבר הכנסת הנדל, תן לי להסביר לך. אני לא שותף לתופעה המוזרה של קונגרס, שיכול לקחת שני נאומים הפוכים זה מזה במאה-ושמונים מעלות, של שמעון פרס ושל בנימין נתניהו, ואת שניהם לקבל באותה מידה של התלהבות. או שיש עודף נימוס או שיש בעיה בהבנת הנשמע. אינני מתרגש ממחייאות הכפיים. נאום הפוך קיבל יותר מחייאות כפיים, אז אני צריך להתרגש מזה?

לכן, אני אומר לך, שבעיית היסוד המדינית ובעיית היסוד החברתית נשארו בעיני.

עם כל השבח לאנגלית האקזקוטיבית של ראש הממשלה שם, אני רוצה לצטט לכם, רבותי, משני מאמרים בשני עיתונים חשובים בארצות-הברית. ה"ניו-יורק טיימס", במאמר מערכת: נתניהו יעשה טעות אם יתייחס לקבלת הפנים החמה שנתנו לו הנשיא, הקונגרס ויהודי אמריקה כאישור לגישה העימותית כלפי הפלשתינים שמבטאים כמה אנשי ממשלתו. אם הוא יתעלם מן המסר של קלינטון, וושינגטון תצטרך לדבר ביתר בירור ודגש מאוחר יותר; זהו קול צלול.

וה"וושינגטון טיימס", גם כן עיתון לא בלתי חשוב, קובע כך: גיוס ארצות-הברית למעורבות באזור במזרח התיכון רק למען סדר-יום של מלחמה בטרור, עניין חשוב מאין כמותו; אבל לגייס את דעת הקהל האמריקנית רק למלחמה בטרור, זהו עניין מופרך. כך קובע "וושינגטון טיימס". היו צרות, אבל אין תחליף למשא-ומתן כמרכיב במלחמה בטרור. בידוד והפרדת שני הדברים האלה, זו טעות שראש הממשלה עשה שם.

אני בטוח שכמה מחברי ממשלתו של ראש הממשלה היו שמחים מאוד להיות בחדר הדיונים בארמונו של מובארק כדי לדעת מה הוא בדיוק אמר שם. נדמה לי ששם, בחדרי חדרים, כאשר לא היה צריך לקצור תשואות זולות, נאמרו כמה אמיתות אחרות והדגשים אחרים, שאינני בטוח שיתר חברי ממשלתו ישמחו להם.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת עזמי בשארה. רבותי חברי הכנסת, אני מודיע על סגירת רשימת הדוברים.

קריאה:

מי אחריו?

דוד טל (ש"ס):

אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאשמה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני מצטרף לברכות שבירכו אותך חברי.

חברי הכנסת, נדמה לי שבנושא זה – של המשך התהליך המדיני, בעקבות דבריו של ראש הממשלה, מר נתניהו, בארצות-הברית והתשובות בקונגרס – כבר נאמר הרבה.

אני רוצה להמשיך את טיעוניו של חבר הכנסת שלמה בן-עמי, ולא לחזור על דברים שכבר נאמרו. אני חושב שהאופוזיציה עושה טעות כאשר היא מעמידה סף מבחן נמוך מאוד לראש הממשלה הזו ולמדיניותו. אני לא יודע אם אנחנו, במיוחד חברי האופוזיציה בבית הזה, שמים לב לכך, שלאט לאט אנחנו סוטים מהמשך תהליך אוסלו, מהמשך המשא-ומתן ומהמשך תהליך השלום – שכל ההיגיון שלו הוא בהמשכות ולא במה שהושג עד היום; מה שהושג עד היום לא פתר את בעיית הריבונות, לא פתר את בעיית הטרור, לא פתר את בעיית המים, לא פתר את בעיית האוויר, לא פתר, למעשה, שום בעיה. כל ההיגיון של אוסלו הוא במה שיהיה הלאה.

לדעתי, אנחנו – ובכלל זה כל האופוזיציה – מעמידים לנתניהו סף מבחן נמוך מאוד. עד עכשיו היו שני מבחנים, וכעת נוסף עליהם שלישי. אמרנו: פריסה בחברון. נתניהו יעשה פריסה מחדש בחברון. אמרנו: ה"אוריינט האוס". פתאום זה נהיה מבחן ה"אוריינט האוס". ה"אוריינט האוס" ימשיך להיות פתוח, אבל ההתנחלויות בירושלים וכו' תימשכנה, וכעת נוספה עליהן תופעה של לקיחת תעודות זהות מבני אדם בירושלים. פתאום נוסף מבחן שלישי: האם הוא ייפגש עם ערפאת או לא? בסוף הוא גם ייפגש עם ערפאת; הוא חייב להיפגש עם ערפאת. לכן, אני מציע לאופוזיציה ולקואליציה בבית הזה לעבור הלאה. את הדברים האלה הוא יעשה. הוא יהיה חייב לעשות.

אבל, כאשר הוא ייפגש עם ערפאת, וכאשר יתחילו הדיונים על הסדר הקבע, השאלה תהיה: מה יש לנתניהו להגיד לערפאת? מה יש לממשלת ישראל הנוכחית להציע לפלסטינים? לפי קווי היסוד של הממשלה הזאת אין לממשלת ישראל מה להציע לפלסטינים. לכן, ההנהגה הפלסטינית, גם הנוכחית, של נתניהו – לחתום על VISION גם זו שהלכה את כבדת הדרך הזאת עד אוסלו, לא תוכל – ב-הסדר הקבע שבא, והוא בא.

נתניהו יגיד: ממשל עצמי. על זה ערפאת לא יוכל לחתום. ואז, מה תעשה ממשלת ישראל? במקרה כזה אנחנו הולכים לעימות. זה ברור שאנחנו הולכים לעימות. העימות רק תלוי בשאלה, אם יאסר ערפאת יעשה מספיק דמוקרטיזציה בשטחים – בגדה המערבית וברצועת-עזה, כדי שהוא לא יעמוד לבד בעימות, כדי שנתניהו לא יקנה את העם הפלסטיני בג'סטות שהוא עושה, כגון: קצת פתיחות שם, שחרור אסירים, שיפור החיים היומיומיים של הפלסטינים, בשביל לבודד את ערפאת. יאסר ערפאת יוכל לעמוד מול נתניהו, רק אם יאסר ערפאת יעשה דמוקרטיזציה בשטחים שתחת ממשלו. רק במקרה כזה יהיה אפשר לנהל עימות עם מה שנתניהו מציע לכפות על העם הפלסטיני, קרי: להפוך את הסטטוס-קוו, את המצב הקיים, להסדר קבע.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אין לנתניהו שום הצעה אחרת לפלסטינים חוץ מהסטטוס-קוו. לדעתי, הוא יתרכז בזה. הוא יעשה פריסה מחדש בחברון. הוא ייפגש עם ערפאת. תעזבו את המבחנים השטותיים האלה. המבחן הוא הסדר הקבע, ובה אין לנתניהו מה להציע.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, התהליך המדיני שאנחנו מדברים עליו כל כך, דשים בו וחוזרים ודשים בו, הוא דבר רציני ביותר. התהליך הזה והצלחתו הם לב-לבה של בעיית האזור הזה, לב-לבם של החיים באזור, ושל מדינת ישראל, קודם כול.

מר נתניהו הולך ובא, מבקר, מפזר הצהרות וקוצר מחיאות כפיים. אבל בעוד שבוע, שבועיים, חודש, הכול יתפזר; הערפל יתפזר, ואנשים – גם מבפנים וגם מבחוץ, מהעולם כולו – ירצו לראות תוצאות.

אני מסכים להערכת חברי, חבר הכנסת בשארה, שבסופו של דבר הוא גם יצא מחברון, ישב עם ערפאת, וינהלו דיונים על הסדר הקבע. לדבר אחד לא הייתי רוצה להיות שותף – לא הייתי רוצה להיות שותף לפסימיות הזאת. אני חושב שראש ממשלה אחראי, שיועד מה פני העתיד, שיועד לאן ההיסטוריה הולכת, שיועד לאן הרוחות מנשבות ויש לו חוש אחריות, ידע, גם בדיונים על הסדר הקבע, איך לנהל את הדיון בצורה שבה הוא כן יקדם את התהליך, כי אין שם הרבה אפשרויות. אין לו, למר נתניהו, הרבה אפשרויות בדיונים על הסדר הקבע; או שהדיונים האלה יצליחו ויביאו להסדר חיובי ופורה לטובת שני העמים, לטובת שלום צודק ובר-קיימא, או שהוא יוביל במו ידיו את האזור לעימותים, לטרור, למלחמות, שאין איש יכול לתאר לעצמו לאן יובילו.

אינני רוצה להאמין לרגע אחד שראש ממשלה אחראי יפעל למען הכנסת מדינת ישראל – שהוא אחראי לגורלה, שהוא תופס את הגה השלטון בה – דווקא לים של טרור, של עימותים, של המשך הכיבוש, המשך הדיכוי, המשך ההסתאבות והשליטה בעם אחר, שתביא רק לתוצאות שליליות.

אינני מתעלם מכך, שאפילו במדיניות הפנים אנחנו שומעים פה ושם גם קולות צורמים. מר רפאל איתן, שר החקלאות, גמגם פה, על הבמה הזאת, לפני שעה בערך. הוא גם לא אמר דברים ברורים. אבל אני גם בטוח שבעניין הזה, בעניין היישובים הערביים בתוך הארץ, בעניין עין-חוד ובעניין כל יתר הכפרים הבלתי מוכרים, שהם כבר בדרך להכרה סופית ומלאה, הממשלה הזאת כן תהיה בעלת כוח

ואומץ לתת לערבים את הזכויות האלמנטריות שלהם. לא ימשיכו להתייחס אלינו כאל התנחלויות. לא ימשיכו להתכחש לזכות היסוד של הערבים לחיות בבתים, בכפרים ובשוויון זכויות במדינה הזאת.

מי שחושב שעכשיו, בעידן הזה, הוא יוכל להמשיך כפי שעשו קודם, או יוכל להתעלם מזכות בסיסית זו של הערבים בתוך ישראל – הוא יביא מלחמה על עצמו, הוא יביא טרור והוא יביא להמשך הדיכוי. לא רק בתוך הארץ אלא באזור כולו. תודה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נכחתי בדיון שהתקיים בשבוע שעבר ואני זוכר היטב מה אמרו כמה מן הדוברים. והנה, השתנו הדברים בימים האחרונים. ראש הממשלה היה במצרים, בשיחה פנים אל פנים, בלי מישהו אחר. אנחנו לא יודעים בדיוק מה היה בשיחה. האחרים, שקדמו לו – ייבדל לחיים ארוכים פרס, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ואחרים – לא קיימו שיחות עם איזשהו מדינאי של מדינה ערבית בארבע עיניים. בסוף השיחה יצא מנהיג המזרח התיכון הערבי, המוסלמי, נשיא מצרים, שיש למדינתו שלום עמנו זה 17 שנה, ואמר: אני מרוצה. בגלל קוצר הזמן לא אצטט את כל מה שהוא אמר. יש פה חברים בכנסת שאולי לא האמינו לזה, אולי לא רצו לשמוע את זה. אני חושב שאחרי שמדינאי ערבי, יושב-ראש הרשות הפלשתינית, ייפגש השבוע עם שר החוץ, גם הוא יגיד שהוא מרוצה, כי כל הכוונות של הממשלה הן להמשיך את תהליך השלום.

שמעתי את חבר הכנסת בשארה, ואני מסכים אתו, אבל אני גם רוצה לומר לך: 45 שנה התקיימה מדינת ישראל עד שהרוב בין הפלשתינים, הרוב שתומך בערפאת ובאש"ף – המיעוט לא מקבל זאת ומתנגד התנגדות אקטיבית – החליט להפסיק את האלימות, לנהל משא-ומתן ממושך, והסכים שהמשא-ומתן על הסכם הקבע צריך להסתיים בעוד שלוש שנים, ולא במקרה, כי אנחנו רוצים שכל צד ימלא את ההתחייבויות שלו. ראש הממשלה הבהיר את זה בארצות-הברית וגם הבהיר זאת לאחרים.

אני רוצה לסיים ולומר: אתה צודק בזה שהסכם הקבע זה הסכם שלום. אם אנחנו רוצים הסכם שלום בין הפלשתינים לבין היהודים, אנחנו חייבים לנצל את המשא-ומתן ולא רק להעמיד את העמדות שלנו. אנחנו צריכים לחנך את ההמונים, את העמים שלנו, לקירוב לבבות, לפיוס, להפסקת נאומי השטנה וכל מה שקיים עד היום רק בצד אחד, כי אם זה קיים בצד השני אתה בצדק תקבל תמיכה, וגם ממני. אני אומר: אצלנו שטנה, שנאה? לא.

אני רוצה לבקש ממך – לא רק ממך אלא גם מחברייך – שלא רק תדרוש את מה שאתה דורש אלא במקביל, בד בבד, תפעל ותעשה כדי שלא תהיה יותר שנאה, שיהיה חינוך של החדרת אמונה בקרבנו ובקרבכם. אנחנו צריכים להאמין שבסופו של דבר נתגבר על המכשולים ונגיע לאותו שלום שיהיה מבוסס על ויתורים הדדיים ועל הדדיות.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת אחמד סעד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בביקורו בארצות-הברית, בפגישותיו עם נשיא ארצות-הברית, קלינטון, ובנאומו בפני צירי הקונגרס האמריקני, העביר ראש הממשלה מסר ברור לדעת הקהל העולמית, לפלשתינים, לסורים, ללבנונים ולכל העולם הערבי. מהותו של המסר היא, שממשלת נתניהו לא חותרת לשלום צודק ולא להוצאת התהליך המדיני מביצת הקיפאון בשל בריחת הממשלה מיישום ומביצוע מחויבותה בכל הנוגע להסכמי אוסלו ולהשגת שלום אמת. זה משתקף בשלוש עמדות עיקריות שראש הממשלה הדגיש, והן מסכנות את כל התהליך המדיני ומובילות לקטילת התקווה להשגת שלום כולל, צודק ובר-קיימא במזרח התיכון.

בסתירה לעמדה האמריקנית ובסתירה להסכמי אוסלו הדגיש ראש הממשלה את מדיניות ממשלתו להרחבת ההתנחלות ולעיבויה ולבניית התנחלויות חדשות. הגברת ההתנחלות הקולוניאליסטית לא רק סותרת את הסכמי אוסלו עם הפלשתינים אלא מסכנת את כל תהליך השלום; הגברת ההתנחלות מזינה את ההתפרעות הנפשעת של המתנחלים נגד בני העם הפלשטיני, ומתוך ייאוש ממדיניות ממשלת הימין היא מובילה לאינתיפאדה חדשה.

הסחבת של ממשלת נתניהו ביישום ההיערכות מחדש בחברון לפי הסכמי אוסלו היא חלק בלתי נפרד מהמדיניות ההתנחלותית, שמטרתה לעקוף את הסכמי אוסלו ולחבר את הנוכחות ההתנחלותית בתוך חברון עם קריית-ארבע.

הדגשת ראש הממשלה בארצות-הברית במה שנוגע לירושלים רבתי והעמדה שמשקפת את קווי היסוד של הממשלה, משמעותן הגברת ההתנחלות הקולוניאליסטית במזרח ירושלים הפלשתינית הכבושה – בירת מדינת פלשתינ העתידית וסביבתה; משמעותן בניית מכשול גדול בדרך לשלום צודק וליציבות באזור. ירושלים המזרחית והריבונות המדינית הפלשתינית עליה מהוות את אבן הבוחן להשגת שלום צודק, כי ירושלים המזרחית היא לב הסכסוך ולב הבעיה הפלשתינית.

גם התנאים המוקדמים שמעמידים מר נתניהו וממשלתו לסורים, הריבונות הישראלית על הגולן ועל מקורות המים ברמת-הגולן הכבושה והגברת ההתנחלות ברמה – כל אלה תנאים שיובילו למלחמה ולא לשלום. לעמדות אלו לא ימצא נתניהו שום פרטנר ערבי.

לכן, כדי שלא לפספס את ההזדמנות ההיסטורית לעשות שלום אמת ולהשיג יציבות וביטחון, על הממשלה לשנות באופן מהותי את המדיניות העוינת בכל הנוגע לשלום ולנהל מדיניות של שלום-אמת, המבוסס על ההכרה בזכויות הלגיטימיות של הזולת, שלום על בסיס "שטחים תמורת שלום" ויישום החלטות האו"ם, במיוחד 242 ו-338. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת סאלח סלים.

אתם באים עם נאומים מגובשים על הכתב, ואין לי לב לקטוע את זה. פעם נהגו למסור את הנאום לעיתון, ואם הייתי קוטע את הנאום בעיתון היה מופיע משהו אחר ממה שמופיע כאן. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומנם עבר רק חודש אבל אני בטוח שהממשלה הזאת לא תממש את קווי היסוד שלה בגלל הנסיבות העולמיות. קווי היסוד מתאימים למפלגות של הקואליציה ולחבריה, מי שמרוצים הם שרון, המפד"ל, אלה שתומכים בקואליציה מבחוץ. כדי לגבש קואליציה כזאת היא צריכה קווי יסוד כאלה, אבל אלה קווי יסוד שלא יעמדו במבחן הפוליטי היומיומי, העולמי והמזרח-תיכוני.

לכן, אני לא יודע מה ראינו מראש הממשלה בארצות-הברית שלא ראינו במצרים. כפי שאמר חבר הכנסת זיסמן. זה שמובארק מרוצה, בוודאי הוא לא שמע מה שנאמר באמריקה. אני בטוח שמה שנאמר בארצות-הברית לא מרצה את מובארק. לכן מה שהוא שמע פה צריך להיות שונה. יש דבר שנאמר בקהיר ולא נאמר בארצות-הברית. מה שנאמר שם בארצות-הברית היה נאום פוליטי אנטי-שלום. אני מקווה שכל מה שנאמר בנאום בארצות-הברית ישתנה על-ידי הפעילות היומיומית של הממשלה הבאה.

עומדים פה חברי כנסת ולא פעם ראשונה מדברים כמו אדונים ופונים לערפאת, ומובן מזה כאילו אם ערפאת יעשה שלום זה לטובתו, לטובת העם הפלשתיני. זה נכון שזה לטובתו ולטובת העם הפלשתיני, אבל העם הישראלי לא רוצה שלום? העם היהודי לא רוצה שלום? השלום הוא גם לטובת העם הישראלי. ערפאת לא יעשה לנו שלום בפקודות. אם בתור נשיא מדינה יקבל ערפאת תביעות מסוימות מממשלות ישראל שהעם הפלשתיני לא יהיה מרוצה מהן, הוא יעוף.

נאמר פה, שלום צודק. אני לא מאמין בשלום צודק, כי כבר אין צדק, אבל פחות או יותר העם הפלשתיני צריך להיות משוכנע בשלום הזה, כי אם כופים עליו שלום והעם לא משוכנע בשלום, במינימום של צדק, אז שלום כזה לא יעמוד. השלום הוא אינטרס הדדי של העם הפלשתיני ושל העם הישראלי.

לכן, אי-אפשר להוציא פקודות מכנסת ישראל לערפאת שהוא יעשה ככה ויעשה ככה – כל בוקר חוזרים על זה – כדי למנוע פיגועים. בזמן הכיבוש, שעדיין קיים, היו פיגועים. הכיבוש הישראלי הגדול, זה"ל, לא הצליח למנוע פיגועים. מה מבקשים מערפאת? אף שכל המוסדות הנוגעים בדבר אומרים שהוא עושה, עושה ועושה והצליח בזמן האחרון למנוע הרבה פיגועים.

אני רואה שהתמונה לא כל כך ורודה. לכן אני פונה פה אל סיעות האופוזיציה להתארגן כדי להיות סיעות לוחמות למען השלום, כדי להחיות את תנועות השלום ברחוב הישראלי, כדי להוות לחץ על ממשלה ימנית כזו שהולכת נגד השלום.

אני פונה בראש ובראשונה אל מפלגת העבודה, המפלגה הגדולה, אל מרצ ואל המפלגה הערבית – ליצור ברחוב חזית לחץ על ממשלת האנטי-שלום הזאת, האנטי-דמוקרטית, לפי ההצהרות שאנחנו שומעים, כדי ללחוץ על הממשלה הזאת להתקדם בתהליך השלום, כי השלום הוא קודם כול לטובת העם בישראל. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת סלים. חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חבר הכנסת בנימין אלון. כן, כבודו.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, ידידי היושב-ראש – – –

הי"ר ש' וייס:

מודה באשמה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני לא רוצה לחזור על דברים שנאמרו, אבל אני חייב להתריע ולהזהיר מפני המשכיות המדיניות בכמה דברים שהוזכרו קודם לכן, בנושא של משיכת תעודות זהות של תושבים שנולדו בירושלים, שאבות אבותיהם נולדו בירושלים המזרחית, והיום בא משרד הפנים ומנסה למשוך אותן מהתושבים האלה; המשך ההתנחלויות בתוך ירושלים המזרחית; בנושא של "אוריינט האוס" וכל המוסדות והשתדלנות הזאת לסגור אותם; ומעבר לזה, קריאה לחמישה נבחרים פלשתינים – זה נורא מצחיק – שמרשים להם להיבחר למועצה הפלשתינית ואחר כך אומרים להם: אסור לכם לפעול בקרב הבוחרים שלכם. מבקשים ודורשים מהם לבוא לחקירה במגרש-הרוסים – אדוני, עכשיו זה רציני – אצל יחידת המיעוטים, יחידת חקירות מיוחדת למיעוטים, לנבחרים עם פלשתינים. הרי זה מגוחך, זה לא מתקבל על הדעת.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה לא מגנה את החטיפה שהיתה?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני חבר הכנסת, אני נגד חטיפות באופן טוטלי, כמו שאני נגד טרור באופן טוטלי. מחר נדבר בנושא הקשור לחטיפות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

זה לא אושר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תגיש ערעור.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא אושר. אנחנו נגד חטיפות. הליכוד לא רוצה שנדון בנושא זה.

היו"ר ש' וייס:

אתם יכולים לערער.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה נאם בארצות-הברית, ואותו ראש ממשלה נאם במצרים, ואותו ראש ממשלה נואם פה בכנסת, ואולי אותו ראש ממשלה ינאם במחסום ארז? אבל אותו ראש ממשלה, כנראה זה לא אותו ראש ממשלה, כי הוא מדבר בשפות ובסגנונות שונים-שונות אל נשיאים שונים. הוא לא נואם באותו סגנון לכולם. לכן מובארק יצא שמח, מבסוט מהשיחה שהיתה לו, אבל האנשים ששמעו את הנאומים של ראש הממשלה בארצות-הברית הבינו את המשמעות של הדברים.

אדוני היושב-ראש, אמרו את זה קודם: שלום לא עושים בקונגרס. יכולים לקצור הרבה מחיאות כפיים בקונגרס, אבל אנחנו צריכים מחיאות כפיים פה בארץ. שלום לא עושים עם הקונגרס האמריקני, שלום עושים פה.

לדעתי, קווי היסוד של הממשלה הזאת לא יובילו לשלום כי הממשלה, הקואליציה והליכוד – מתונים; זה מה שאמר חבר הכנסת יגאל ביבי, שראש הממשלה ביבי נתניהו הוא מתון לעומת מפלגות הלוויין מסביב לליכוד. לכן אני לא תולה שום תקוות בקווי היסוד של הממשלה הזאת.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה לברך את נשיא המדינה על החנינה שנתן לאסירות הפלשתיניות, אבל יש לי גם מה לבקש מכבוד הנשיא, שכמו שקצב את עונשם של אסירי עולם יהודים, יש לי זכות לבקש מכבודו שיקצוב את עונשם של אסירים ערבים אזרחי מדינת ישראל. אדוני הנשיא לא יכול להרשות לעצמו ואסור שירשה לעצמו מדיניות של איפה ואיפה, הוא נשיא של כל אזרחי המדינה.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, משפט אחד, אין שום כוח בעולם שיכול לרמוס את רצונו של עם לחופש. לכן, מי שחושב, מי שחולם שהסדר הביניים הוא הסדר הקבע – הוא פשוט חי בעולם אחר, הוא לא חי על כדור הארץ. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת מחאמיד. חבר הכנסת בנימין אלון, ואחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדיון המשולב הזה כלולה גם הצעתו של חבר הכנסת זיסמן, שלצערי הוא לא נגע בה, והיא מימוש קווי היסוד של הממשלה – אני פונה בעיקר אל ספסלי הליכוד הריקים – בנוגע לירושלים רבתי.

חלף מספיק זמן ואנחנו נמצאים עכשיו לפני תשעה באב, בין המצרים, "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", ומותר לדבר על לב ירושלים, ומותר לכאוב את כאבה של ירושלים.

אני רוצה לראות עשייה. אני לא יודע איך היתה נראית מפת ארץ-ישראל אילו רק בהצהרות הליכוד היה צריך לבנות את יהודה, שומרון, ירושלים, עזה וכל שאר המקומות. אינני מבזה ואינני מזלזל בחלק המדיני, בהצהרה ובכל מה שכרוך בזה, אבל אם זה לא יהיה משולב בעשייה, מה הועילו חכמים בתקנתם?

אני דווקא מצפה לשיתוף פעולה. כמו שלחבר הכנסת זיסמן, כשהיה במפלגת העבודה בגרסה הירושלמית שלה, יש חלק חשוב מאוד בהר-חומה, כפי שטדי קולק, עם כל התפיסה השונה שיש לי, בניגוד אליו, עם כל הכבוד לחוכמה ולזיקנה, אבל האיש עשה, האיש בנה את ההתנחלויות הגדולות, חלק בעל כורחו וחלק מרצונו הגדול, ההתנחלויות של פסגת-זאב, רמות וכל שאר המקומות שהיו תחת הכיבוש הירדני בין התש"ח להתשכ"ז, מלחמת ששת הימים – לכן כואב לי לראות את קווי היסוד.

אינני רוצה לראות קווי יסוד בומבסטיים על ירושלים לנצח, לא מחולקת, כשאין שום מימוש. והמימוש צריך להיות מיידי. יש הצעות לשכונות, שהוקפאו סתם, בתירוצים שונים ומשונים. ציפיתי ששר הפנים יעלה אותן כבר להפקדה. ואם תהיינה התנגדויות, תהיינה התנגדויות, אבל שהתהליך יתחיל. צריך לבנות את הרצף הטריטוריאלי שהממשלה הקודמת דיברה עליו, בין מעלה-אדומים לירושלים. רוצים לראות התחלה של עשייה.

הדגל של המדינה-כביכול, שלא תקום ולא תהיה לעולם, של הערבים, מדינת פלשתינ כפי שהם קוראים לה, עדיין תלוי במרחק יריקה מלשכת שר המשפטים, על בניין ה"אוריינט האוס". ושלא ישחקו אתי משחקים – פעילות חברתית, תרבותית. הורידו את הדגל. מועדון חברתי לא צריך דגל של מדינה זרה בלב העיר, מרחק מאות מטרים משכונות מאה-שערים, בית-ישראל ושמואל-הנביא.

ולכן, אני חוזר אל הכותרת שהועלתה כאן לדיון משולב: מימוש קווי היסוד של הממשלה בנושא ירושלים רבתי. ואני רוצה שהממשלה תדע שיש לה זמן מוגבל. ואם היא לא תעשה, אני מקווה שרבים מחברי האופוזיציה והקואליציה יפגינו יחד אתי לסגירת ה"אוריינט האוס" ולמימוש – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

איזה סגירת ה"אוריינט האוס"? בחיך.

בנימין אלון (מולדת):

— — — ולמימוש הבנייה וההרחבה של ירושלים רבתי. שמזכה באמת, עם השבועות שבאים אלינו אחרי תשעה באב – אנחנו נכנסים לשבע דנחמתא – כאיש אשר אמו תנחמנו, כן אנכי אנחמכם, ובירושלם תנחמו".

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלון. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אחריו – חבר הכנסת שחל, ואם הוא לא יהיה כאן – חבר הכנסת יהודה הראל, ואם הוא לא יהיה – חברת הכנסת דליה איציק.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין כאן שום נציג של הממשלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה אתה לוקח לי את המלים מהפה? אני תכננתי לפתוח בזה את הנאום שלי.

היו"ר ש' וייס:

אני אף פעם לא הפסקתי ישיבת כנסת בשל העדר נציגי הממשלה. זה עניין של השקפה. הכנסת היא עצמאית. ירצו – יבואו; לא ירצו – לא צריך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרי לכם תופעה, הכנסת נפגשת שלוש פעמים בשבוע, בעוד שלושה ימים היא יוצאת לפגרה שתימשך למעלה מחודשיים ימים, ושום שר משרי הממשלה לא מוצא לנכון – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מליאת הכנסת יוצאת לפגרה, לא הכנסת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – – ושום שר משרי הממשלה לא מוצא לנכון לכבד את הבית הזה בשעה שדנים בסיכום ביקורו של ראש הממשלה בווינגטון.

אפי אושעיה (העבודה):

טוב שחבר הכנסת סילבן שלום כאן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כל הכבוד, אני מברך את הממשלה. ואני מציע, אדוני היושב-ראש, אל תקרא לשרים שיבואו. טוב שעם ישראל יראה בטלוויזיה כיצד 18 שרי הממשלה מתייחסים אל הכנסת הזאת. איזו רצינות ואיזו אהדה לרעיון הדמוקרטי. כל הכבוד לממשלת ישראל.

סאלח טריף (העבודה):

הם מחכים לחוק הנורבגי. החוק הנורבגי יציל אותם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן, החוק הנורבגי.

ביחס לביקור של ראש הממשלה בווינגטון, אני חושב שהדבר הטוב היחיד – ואני אומר את זה במלוא הכנות והאחריות, לגבי ההישג הבלתי רגיל של ראש הממשלה בווינגטון – הוא הפגנת השליטה המושלמת שלו באנגלית, דבר שלא היה לו אח ורע בתולדות מדינת ישראל, בביקוריהם של כל ראשי הממשלות. אני מוכרח להגיד לכם, שבן-גוריון דיבר אנגלית הרבה יותר גרועה מאשר ביבי נתניהו, לוי אשכול דיבר אנגלית הרבה יותר גרועה מאשר ביבי נתניהו, והאנגלית של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, היתה הרבה יותר גרועה משל ביבי נתניהו. אבל מה לעשות, כל ראשי הממשלות האלה פשוט לא שהו בארצות-הברית כל כך הרבה שנים בשביל לרכוש את השליטה הנהדרת הזאת באנגלית.

היו"ר ש' וייס:

הוא שכח את גולדה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גולדה מאיר כמעט נולדה שם. היא נולדה ברוסיה והגיעה לארצות-הברית.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

קלקלו לך את כל הבניין.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להגיד לך, שה"גיו"ר שלך, כיצד הפכת להיות ליכודניק מושלם בתקופה כל כך קצרה, זה דבר מדהים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אלי גולדשמידט (העבודה):

לי לא קרה שום דבר, חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אבל איך אתה הפכת כל כך מהר לרביזיוניסט, זו פשוט תופעה מדהימה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מי שהיה יחד אתי בחברון לפני שבועיים-שלושה שבועות וראה – – – זה לא רביזיוניסט. אבל אתה הפכת לשפן מדיני כבר מזמן. אתה היית הראשון שחתם על החוק לשריון חוק הגולן, והראשון שברח

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, כל פעם שתזכיר אותי בנשימה אחת עם ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זיכרונו לברכה, אני אודה לך. אני גא בזה.

עכשיו אני רוצה לומר משהו לגופו של ביקור ראש הממשלה. הדבר המחריד הוא, שראש הממשלה חושב כנראה שבארצות-הברית הנושא של "שואו ביזנס" הוא הדבר המרכזי שמוביל גם את המדיניות האמריקנית. והוא היה מוכן לנסוע לארצות-הברית ולארגן לעצמו את קבלת הפנים הנלהבת בקונגרס, תוך מכירת האינטרסים הבסיסיים ביותר של מדינת ישראל. ואני אומר לכם באיזה תחום.

קודם כול, ראש הממשלה קצר את מרבית התשואות שלו בסנאט לאחר שהוא הצהיר על כוונתו לוותר על הסיוע האמריקני לכלכלתה של מדינת ישראל. פה במדינת ישראל אף אחד לא מחא לו כפיים על הדבר הזה.

והדבר החמור יותר, הוא ידע שבקונגרס הרפובליקני זה ינעם לאוזניים האמריקניות אם הוא יבוא ויצהיר על קיצוץ של 5 מיליארדי שקלים. ובשביל זה הוא עשה ישיבה לילית, בלי שאיש מהשרים קרא איזה דבר בתוכנית הכלכלית. הוא עשה את העוול הנורא ביותר לשכבות שמתוכן בא עיקר התמיכה בראש הממשלה. הכול בשביל לקצור מחיאות כפיים בקונגרס.

מחיאות הכפיים בקונגרס בביקור הזה הן אות ומופת לפגיעה של ראש הממשלה באינטרסים החיוניים ביותר של מדינת ישראל. ואת האמת המדינית של הביקור הזה הוא שמע בתוככי הבית הלבן, ושם לא היו מחיאות כפיים. ואת התוצאה של השיחה שלו בבית הלבן אנחנו נראה אחרי ה-5 בנובמבר, אחרי שייבחר נשיא חדש בארצות-הברית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת שחל איננו כאן. חבר הכנסת הראל איננו כאן. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה, אחריה – חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני לא זוכרת "קלקול" כל כך מהיר של ממשלה ושל סיעה. בקושי חודשיים מאז הבחירות, תסתכל איך הספסלים ריקים. ואני באמת מבקשת ממך לקרוא לשר. אני זוכרת בקדנציה הקודמת, כששר שלנו לא ישב כאן, כשאיזה שר לא ישב כאן, היתה פה זעקת אימים. אני בפירוש חושבת שהנשיאות צריכה לקרוא לאחד השרים. זה לא יכול להימשך כך. אני דורשת שתקראו לאחד השרים.

היו"ר ש' וייס:

אני לא אפסיק את הישיבה. אני חושב שהשרים צריכים להיות פה. יבואו, מה טוב; לא יבואו – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני חושב שחלק מהם נמצאים בהלוויות.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות.

דליה איציק (העבודה):

חלק מהם. אחד ישנו? אני מאוד מבקשת שתעבירו את הבקשה שלי.

היו"ר ש' וייס:

הממשלה מוזמנת תמיד. הצורה שבה היא נוטלת חלק בחיי הכנסת היא חלק מחשבון הזכות או החובה שלה. ואני מעביר את הבקשה שלך – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

שרים לשעבר גם כן לא באים.

היו"ר ש' וייס:

יש פה בעיה, כי זה דיון מדיני ממש. אנחנו לא נפסיק את הישיבה, אבל אולי באמת סגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם, תבקש מהשר המתאים שיביא בחשבון שחברי כנסת נפגעים, בצדק, מכך שהממשלה מתעלמת מהדיון החשוב הזה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מאז נבחר ראש הממשלה בבחירה ישירה – זה אולי חומר למחשבה לאותם חברים שיושבים כאן, שהכנסת צריכה להיות חשובה בעיניהם, והאיזונים והבלמים מזמן אבדו לנו – הכנסת הופכת להיות הרבה פחות רלוונטית, לא בשל ראש הממשלה, לא בשל אישיותו של ראש הממשלה, אלא בשל הבחירה הישירה. אולי באמת זה חומר למחשבה לאותם חברי כנסת, כדי שהיד תרעד להם כשהם מצביעים על החוק הנורבגי, ולא רק מן הטעם הזה.

אני מבקשת, ברשותכם, להגיד משהו על סחרחורת הגבהים שלקה בה ראש הממשלה בארצות-הברית. אני מוכרחה לומר לכם, שאחד הדברים שזעזעו אותי הוא ה"בליץ" והמהירות והבהילות שבהם הוא העביר אותן גזירות כלכליות נוראות. וכשאתה יושב וחושב אילו אוכלוסיות חלשות נפגעו – באמת אוכלוסיות חלשות: חיילים, קשישים, עיירות פיתוח, וגם החינוך נפגע. בעצם אין שכבה חלשה אחת שראש הממשלה לא פגע בה, או שהממשלה הזאת לא פגעה בה. אבל הנורא והאיום הוא, שראש הממשלה אפילו לא נשאר בארץ לשמוע את הבכי, את הזעקה של העניים. עשה, העביר את זה בממשלה ונסע לארצות-הברית. כי מה לו ולזעקת העניים? מה לו ולאנשים חלשים? מה לו ולאנשים שבחרו בו?

ואני מסתכלת עליך, חבר הכנסת בני אלון, וחושבת לעצמי: תראה, השבוע שחררו מחבלים, מחבלות, ואני זוכרת אותך כפעיל נמרץ בהפגנות הקשות שהיו נגד ראש הממשלה המנוח. ואני שואלת אותך: מה קרה לך? זה מה שעשתה לך הכנסת? איפה המלים? איפה "רבין בוגד"? איפה "ביבי בוגד"? איפה "דם על הידיים"? איפה כל המלים המפוצצות? מה קרה? מה זה – נתפסתם לאלם? מה זה, לממשלה ימנית מותר הכול? אין דין ואין דיין, ונשיא המדינה, שפתאום משנה את דעותיו חדשות לבקרים, והכול עובר בשלום.

בנימין אלון (מולדת):

למה אתמול לא הצטרפת אלינו? הפגנו בנושא הזה.

דליה איציק (העבודה):

כן? אני סומכת על יכולת ההפגנה שלך, ואני מקווה שהיא תהיה לפחות באותה נמרצות שעשית את זה נגד ראש הממשלה המנוח.

סאלח טריף (העבודה):

קול ענות חלושה.

דליה איציק (העבודה):

אבל אני מסתכלת כאן על חברי הכנסת מהליכוד – שלוש שנים אתה לא היית כאן – ומזכרת במה שעשו כאן לראש הממשלה המנוח: לא אפשרו לו לדבר, לא נתנו לו אף פעם להעביר דברים, אפילו כשהוא בא לכנסת להבהיר את דבר. ובחץ המהומות והדברים האיומים שהביאו למה שהביאו.

אני נטלתי את רשות הדיבור לא כדי לדבר על הנסיעה לארצות-הברית – היא פחות מעניינת אותי, לפי דעתי היא היתה כישלון קולוסלי; לא זה מה שמטריד אותי – מטריד אותי, איך אתם מוכנים לחיות בשני פרמטרים, לפי שני ערכים שונים לחלוטין. כשממשלת השמאל עולה – תיכף הכול אש"פיסטי, הכול נורא, ו"מרעילי בארות", ומה לא; וכשעולה ממשלה אחרת – בהינף יד, בלי להסביר לכם אפילו למה – הוא לא קרא ולא הסביר ולא אמר – שחרר ראש הממשלה את מי ששחרר.

אני רק רוצה לומר משהו על הנסיעה לארצות-הברית. אני רוצה לשאול את ראש הממשלה – מה הפלא, עמנואל זיסמן, שמחאו לו שם כפיים? אני חושבת שהוא קצת התבלבל, ראש הממשלה. איך הבן שלי אומר? הוא קצת התבלבל. למה הוא התבלבל? הוא חשב שהוא קלינטון, הוא חשב שהוא בא לבקר בישראל, במדינה הקטנה, שם בארצות-הברית. הוא פשוט החליף את התפקידים, והוא מביא מענק, מתנה לארצות-הברית – את הכסף. הוא כבר לא צריך את הכסף. את הכסף שהוא לקח מהכיס של העניים והמסכנים כאן, והוא העביר ישר לארצות-הברית חזרה. כי מה זה נורא אם לאותה קשישה לא יהיה דלק לחמם את הבית או לא יהיה לה קצת כסף לאוטובוס? מה זה כל כך נורא?

לבוא ולהתרשם ממחיאות הכפיים? ודאי שמחאו לו כפיים. למה שלא ימחאו לו כפיים? אם אני אבטיח לבעלי שחמש שנים אני לא אקנה בגד, אולי גם הוא ימחא לי כפיים. אני לא מבינה את העניין הזה. ואני אומרת לכם: זה חומר למחשבה. ראש הממשלה הוא סחיט, קמיט, לחיץ. מסתבר שהוא לא עומד בלחצים, והעניין הזה הוא עניין מסוכן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רוב הדוברים התייחסו לביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית. הבנתי היום את מה שהתקשיתי להבין שנים אחדות כפרופסור למתמטיקה באוניברסיטה, את תורת היחסות, שאומרת שמצבו של הנצפה תלוי במקומו של הצופה. אני רואה שאנשים בצד אחד של האולם רואים את הביקור כהצלחה גדולה, ובצד השני של האולם רואים את הביקור ככישלון גדול.

דליה איציק (העבודה):

אתה כנראה לא מדבר אתם. כאשר תדבר אתם אחד אחד, תראה שהם רואים את הביקור ככישלון.

טופיק כטיב (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

אני חשבתי שהוא הולך לכיוון אחר, שכאשר הטלוויזיה מצלמת מהצד הזה רואים את האולם, ומהצד הזה – לא רואים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בכל אופן, על סדר-היום שלנו עומדים שלושה נושאים, ואני רוצה להתייחס דווקא לנושא השלישי – נושא חברון. לפני כשבועיים ערכה סיעת הדרך השלישית סיור מקיף בחברון, ונפגשה בו גם עם המתגוררים היהודים וגם עם ראש עיריית חברון וקיבלה סקירה מקיפה מהצבא על המצב שם. אני מוכרח לומר, שהביקור היה מאוד מרשים. התפעמנו לראות את ההתיישבות היהודית שם, את עוז הנפש והמסירות של המתגוררים, שבאמת אולי מתקשרים אל אותם חלוצים ראשונים שיישבו את הארץ. אבל גם חשנו תסכול עמוק לראות את הבעיות, לראות את הקושי הרב במערת-המכפלה.

לצערי, אני מוכרח לומר שמערת-המכפלה הפכה להיות מבצר צבאי שמצלמים בו כל הזמן במצלמות וידאו. אני, כיהודי מאמין, כשנכנסתי לשם להתפלל, לא יכולתי. במקום בית-תפילה זה הפך להיות לאיזה אולם-מבצר שאנשים באים אליו לא כדי להתפלל אלא כדי לבטא את הזהות הלאומית שלהם – בין שהם יהודים ובין שהם ערבים – והלב כאב מאוד על כך.

בכל אופן, לגופו של העניין העומד על סדר-היום: התייחסות הממשלה ומדינת ישראל למחויבות שלה בהסכמי אוסלו לפינוי חברון. הייתי רוצה להציע לראש הממשלה ולממשלת ישראל את הפתרון הבא,

שיש לו שני חלקים מקבילים, ולדעתי שניהם צריכים להיות מבוצעים, ואחד תלוי בשני. החלק הראשון: לעמוד בהסכם, ואכן לפנות את השכונות הערביות של חברון בכפוף לשינויים הכרחיים מטעמי ביטחון, אולם אך ורק מטעמי ביטחון. החלק השני: במקביל, להודיע ולהתחיל בתנופת התיישבות מקיפה בדרום הר-חברון – אזור חשוב מאוד למדינת ישראל, ויש לדאוג לכך שיוספח לישראל בהסדר הקבע; להשקיע מאמצים מיוחדים בפיתוחה של קריית-ארבע, עיר שסבלה רבות בדברים שונים; וגם לפתח את היישוב היהודי בתוך חברון. אני חושב שלפתרון הזה יש הרבה יתרונות. אני מעדיף אותו על פתרונות אחרים שאני שומע בשבועות האחרונים, שמדברים על פינוי חלקי או על פינוי שבו ייכנסו לחברון פחות שוטרים פלשתינים.

לדעתי, ואולי גם לצערי, בסופו של דבר, לא תצליח ישראל לשמור לאורך ימים את האחיזה שלה בשכונות הערביות בחברון לאחר שהיא מסרה, ואולי בטעות, את השליטה על כל הערים הפלשתיניות לידי הרשות הפלשתינית. אולם, חייבים להבהיר – גם לעולם, גם לערבים וגם ליהודים – שאין כאן שיטת סלאמי: שאנחנו לא יוצאים מחברון הערבית על מנת לצאת יותר מאוחר מחברון היהודית, על מנת לצאת יותר מאוחר מקריית-ארבע ומדרום הר-חברון.

אנחנו צריכים לשדר לעולם, מצד אחד, שאנחנו עומדים בהסכמים, ומצד שני – שקמה ממשלה אחרת, עם מדיניות אחרת, שחובתה ליישב את ארץ-ישראל. אני רוצה להדגיש ולתקן טעות שנאמרה כאן על-ידי כמה דוברים: אין בהסכמי אוסלו שום סעיף שאוסר על ישראל להרחיב התנחלויות, זכותה וחובתה של הממשלה החדשה לבצע את הדבר הזה באותם אזורים שצריכים להיות מסופחים לישראל בהסדר הקבע. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת לובוצקי. חבר הכנסת מיכה גולדמן, אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, אחריו – חבר הכנסת מיכאל קליינר; אם הוא לא יהיה אתנו – חבר הכנסת יונה יהב, ואם גם חבר הכנסת יהב לא יהיה – חבר הכנסת סילבן שלום.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי את הדברים של ראש הממשלה בארצות-הברית. אלה היו דברים שנתנו בישראל תחושה, שהוא נמצא במסע בחירות, כדי לכבוש קהל, אבל בשונה ממסע הבחירות בארץ, שם, בארצות-הברית, כאשר אתה מופיע בקונגרס, באופן קבוע כאשר מדבר ראש ממשלה אורח, כעבור 20 דקות – בין שאמרת דברים שיש בהם עניין ובין שאמרת דברים שהם פחות בעלי עניין – קיים נוהג של מחיאות כפיים. ראש הממשלה חשב שמחיאיות הכפיים הן על הדברים החמים שאמר, על הדברים המיוחדים שאמר. אדוני ראש הממשלה, אתה אומנם לא נמצא כאן, לצערי הרב גם נציגך מהממשלה אינם כאן, אבל בארצות-הברית יושב בקונגרס קהל שעושה ועשה זאת גם לראשי ממשלה בעבר.

הדברים שאמרת שם נתנו לך אולי את הגיבוי החזק בתוך סיעת הליכוד, בקהל המצביעים שלך, אבל בשורה למזרח התיכון לא הבאת מארצות-הברית. הדבר היחיד שאמרת שם והוא בעל משקל הוא בעיקר אולי יצירת האשליה בארצות-הברית של אמריקה, שאתה תהיה מוכן לוותר על המענק של ארצות-הברית של אמריקה. ודאי שזה דבר פופולרי, דבר כזה נאמר על-ידי ראש ממשלת ישראל,

ראש ממשלה של אותה מדינה שמקבלת מענק באופן קבוע, בסיוע אזרחי ובסיוע צבאי, הישג של ראשי ממשלות בעבר. אתה מוותר על דבר כשאתה יודע שזה בלתי אפשרי. הלוואי שנגיע בעוד שנים מספר לכך שנוכל לוותר בצורה הדרגתית על התקציב ועל הסיוע האמריקני.

אדוני ראש הממשלה, אני בטוח שקהל הצופים שיושב עכשיו בבית ומאזין לדברי יודע, שהדברים שנאמרים כאן אלה הדברים שיכולים ליצור תקווה, ולא הדברים שנאמרו על-ידך בארצות-הברית. שם יצרת מציאות, כאילו ישראל היא מדינה בלעדית במזרח התיכון. אבל עשית מקצה שיפורים בשיחה שלך עם נשיא מצרים מובארק. שם, בשיחה הזאת, שיפרת ותיקנת. אמרת למובארק, כך אני רוצה לקוות, בשיחה בארבע עיניים: לי יש בעיות בממשלה, יש לי בני בגין, יש לנו אריק שרון ורפאל איתן, אני לא יכול לצאת בדברים גלויים, אבל אני אומר לך, הנשיא מובארק, אני אמשיך את תהליך אוסלו. עובדה, לפני שיצאתי שוחחתי עם הנשיא, והוא הודיע לי שהוא יחון אותן שתי אסירות שידיון מגואלות בדם יהודי.

אני שואל את עצמי, איפה צחי הנגבי, איפה לימור לבנת, איפה המתנחלים ביהודה ובשומרון? מה הם עשו לראש הממשלה המנוח יצחק רבין כאשר הוא אמר שכך יש לעשות, אם רוצים להגיע למשא-ומתן על שלום. עם מי עושים שלום? עם ידידים? עם אויבים. כאן – שתיקה. לימור לבנת הפכה להיות כבדת לשון, צחי הניח את השרשראות של ימית באפסניה, המתנחלים נעלמו. שקט. ממשלת ישראל, הממשלה הימנית, אותה ממשלה הביאה להפגנות מול בית ראש הממשלה, הניפה כרזות עם בגדי אס.אס. על רקע תמונה של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה. איפה אלה שהפגינו כל מוצאי שבת וכל יום שישי בצהריים מול ביתו?

אדוני ראש הממשלה, כנראה גם אתה הגעת לאותה מסקנה שמפלגת העבודה, בראשותם של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ושמעון פרס, הגיעה אליה לפני שלוש שנים – שאי-אפשר להמשיך במזרח התיכון בלי להגיע להסדר עם הפלשתינים, בלי להגיע לשלום אתם. אצלך יש שוני אחד: לך יש אופוזיציה שתנהג אחרת, אם תמשיך באותם תהליכים שיביאו לשינוי במזרח התיכון.

תראה מה קרה בארבעת השבועות שלך בכלכלה הישראלית.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אתה מדבר כבר שש דקות. אתה אומנם חבר שלי, אבל יש גבול לפרוטקציה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מסיים. אני פשוט רואה את הדברים האלה. אני מקווה שבימים אלה גם ראש הממשלה נתניהו מבין, שהדרך היחידה במזרח התיכון היא להמשיך בתהליכים, ללכת באותם כיוונים שמפלגת העבודה אמרה אותם ערב הבחירות.

אני יודע שביום שלישי שר החוץ שלך כבר ילחץ את ידו של ערפאת, ובעוד ימים מספר גם אתה תעשה זאת. אין דרך אחרת, רק הדרך שאותה הובלנו בארבע השנים שחלפו.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדמן. חברי הכנסת רחבעם זאבי, מיכאל קליינר ויונה יהב – אינם. חבר הכנסת סילבן שלום. אהיה גמיש גם לגבי חבר הכנסת סילבן שלום, כדי לאזן זאת במקצת. אני לא יכול להפסיק חבר כנסת שמדבר על יצחק רבין. אתם צריכים להבין גם אותי. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני יושב-הראש, חברי הכנסת, אני שומע כאן את חברי הכנסת של מפלגת העבודה, ואני שואל את עצמי: האם באמת ראינו אותו ביקור של ראש הממשלה בארצות-הברית? האם באמת ראינו אותן תמונות, או שכל אחד ראה את התמונות שרצה לראות?

אפי אושעיה (העבודה):

ראיתם, אבל אתם פשוט מסונוורים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מבין, 16 פעמים מחאו כפיים לראש הממשלה, 16 פעמים כעסתם? פעם אחר פעם התרגזתם? אני לא מבין את העניין. במקום שתבואו לכאן ותגידו: כל הכבוד, מעולם לא היה דבר כזה, ששני בתי-הנבחרים בארצות-הברית הריעו ממושכות לראש ממשלת ישראל, במקום להגיד: אתם אומרים: נכשל. CHAPEAU,

דליה איציק (העבודה):

הוא החזיר את הכסף, חבר הכנסת שלום.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

כישלון, לא היה, לא הצליח. אני באמת רוצה לדעת, מדוע הדברים נאמרים? האם יש איזו סיבה העומדת מאחורי העניין? אני מבין שאתם באופוזיציה, אבל לא כל דבר שעושה הממשלה צריך להיות נגדו. גם אני לפעמים לא מסכים עם מה שעושה הממשלה, לא מסכים למדיניות כזו או אחרת. כאשר הביאו את ההחלטה על הקיצוצים בתקציב, אמרתי שאני לא מסכים להרכב הקיצוצים בתקציב. אבל לא צריך להיות נגד כל דבר שהממשלה עושה. ראש הממשלה לא רק הצליח בביקורו שם, אלא ארבעה ימים לאחר מכן, ביום חמישי, הגיע לקהיר. כולם ציפו – מי יודע מה יקרה שם. אחרי הביקור שלו בקהיר היינו אמורים להיות כמעט על סף מלחמה, הרי כל מדינות ערב יתאחדו.

דליה איציק (העבודה):

הוא הבטיח למובארק את ירושלים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

את היית שם? את יודעת מה הוא הבטיח לך?

דליה איציק (העבודה):

לא, אבל – – –

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

את יודעת מה הוא הבטיח שם?

דליה איציק (העבודה):

– – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת שלום, הוא יותר פופולרי במצרים מאשר בסיעת הליכוד. זה בטוח.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר להגיד כל דבר לאחר מעשה. הרי אמרתם שבארצות-הברית הוא לא יצליח, והוא הצליח בגדול. אמרתם שאצל מובארק הוא לא יצליח, הצליח בגדול. זה שיש כאן בתוך סיעת הליכוד כאלה שחושבים אחרת בעניינים חברתיים, תמיד היה כך אצלנו.

במשך שנים ארוכות הסופרמרקט שלכם היה בנושא המדיני. אצלנו בנושא המדיני היתה תמיד דעה אחידה. אצלנו הדעות הלא-אחידות היו בנושא הכלכלי-החברתי. זה שנים היה כך בליכוד, כי הליכוד מורכב מקבוצות שלמות של אנשים שחושבות כך וחושבות אחרת. בעניין הזה אין לנו הסכמה גם

בממשלה. אנחנו ננסה לעשות שינוי לגבי הרכב הקיצוצים, אני אומר את זה בצורה הכי מפורשת, ואני מרכז הקואליציה בוועדה. אבל אין קשר בין שני הדברים.

בעניין המדיני הליכוד כליכוד רוצה שלום ויביא שלום. מדינות ערב יודעות שהוא רוצה שלום. הרי מובארק לא אומר סתם שבנימין נתניהו הוא איש של שלום. למה? מפני שפתאום הוא התאהב בו? במשך שעותיים הוא שמע מה ראש הממשלה רוצה לעשות, שמע מה הן תוכניותיו ואמר מה שאמר. אז במקום לבוא לכאן ולהגיד: כל הכבוד, ביקור מוצלח בקהיר – כל דבר לבקר?

אדוני היושב-ראש, אנחנו נמצאים עכשיו בעיצומו של מעגל, אולי, לא הייתי אומר הסתה כי זה מוגזם, אבל איזה מעגל שלם של מדינות האזור שרוצות לצייר את ראש הממשלה כאדם קשוח, נוקשה, שהוא נגד שלום. אנחנו כתנועה תומכים בשלום. הבאנו את השלום הראשון, ועידת מדריד היתה הפתח לכל השיחות עם הפלשתינים, עם הסורים ועם הירדנים, ואנחנו נעשה הכול כדי שיהיה שלום.

אני אומר לכם, חבר הכנסת אלי גולדשמידט וחברת הכנסת דליה איציק, שאנחנו כחברי סיעת הליכוד נעשה הכול כדי שיהיה שלום בין ישראל לבין שכנינו. הבעיה היא שאנחנו חושבים שהוא צריך להיעשות בדרך אחרת. גם אתם תסכימו אתנו, בסופו של דבר, שיהיה שלום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם תצליחו תקבלו את התמיכה שלי.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

יפה מאוד. בעבר, כשאנחנו הבאנו שלום, תמכתם בנו. אנחנו רק חשבנו ששלום צריך להיעשות בצורה אחרת. הציבור נתן בנו את אמונו, ונראה. יש לנו עכשיו ארבע שנים להוכיח שאנחנו יכולים לעשות את זה בצורה אחרת. אני סמוך ובטוח שיש אפשרות לעשות שלום גם בדרך אחרת.

אמרת קודם שהממשלה מכהנת חודשיים. הממשלה מכהנת בסך הכול חודש וארבעה ימים, מ-18 ביוני עד 22 ביולי, סך הכול 34 ימים. ב-34 הימים מה כבר לא נאמר על הממשלה? שהיא הפילה את המשק, הפילה את הבורסה והיא כבר עושה מהלכים שמביאים את כל העולם נגדנו. ב-30 יום, כאילו דבר לא מבוסס על העבר, כאילו כל התהליכים האלה לא קרו בעבר.

דליה איציק (העבודה):

היא עשתה נזקים כמו בשנתיים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

קצת דרך ארץ. מאה ימים הם מאה ימים. בואו נתאחד כולנו בהסכמה שבמאה הימים האלה – ועכשיו אנחנו יוצאים לפגרה; אם לאחר הפגרה תחשבו שיש מה לבקר, תעלו ותבקרו את הממשלה כאופוזיציה, והדבר הזה הוא חיוני וחיובי לכל ממשלה. אנחנו נמשיך לתת את הגיבוי לממשלה, ומה אתם חושבים שהממשלה צריכה לעשות? אני מודיע לכם שבניגוד למה שאתם עשיתם כשהייתם בשלטון, אם חברים בסיעת הליכוד חושבים שהממשלה צריכה לשנות דעתה, הם אומרים זאת לממשלה. זה ההבדל. אם נחשוב שזה לא בסדר, נאמר זאת. אבל כפי שזה נראה לי עכשיו, בתחום המדיני, לא רק שזה בסדר, זה סיפור הצלחה. תודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת סילבן שלום, אתם תצביעו נגד התקציב?

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת סילבן שלום.

חברי הכנסת זנדברג, אלול, מירום, איתן, גפני, שאקי, שריד, צוקר, כהן, מאור, רובינשטיין, פורז, חאג'-יחיא – אינם באולם. עכשיו חבר הכנסת שבח וייס, ואני אחכה למחליף. חברי הכנסת טריף, אבי יחזקאל, שלום שמחון. אחריו – חבר הכנסת זאב בויס. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת שמואל הלפרט. אם יהיה לי מחליף, אז אני.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להתייחס לדיון המשולב, וצר לי שלהוציא חבר הכנסת סילבן שלום בעצם אין פה שום חבר מסיעת הליכוד, מהסיעה שמובילה את הממשלה.

הביקור של ראש הממשלה בארצות-הברית, בעצם נמכרו בו בעיקר עסקי אוויר, וכמו כל סוכן שיווק טוב גם ראש הממשלה ביבי נתניהו הצליח למכור בדיוק מה שהוא מכר במצרים לנשיא מובארק.

היה פה חבר כנסת שאמר שמובארק כנראה לא הבין את ראש הממשלה. כנראה הם מדברים בשפות שונות. אבל כל אחד מאתנו יודע שהאוכלוסייה הערבית יודעת לקבל אורחים והיא עושה זאת בדרכה שלה. היא בדרך כלל נוהגת לא להכתיב את חילוקי הדעות בתוך האוהל אלא להיפך, לקבל אותך בצורה מכובדת.

נדמה לי שגם חברי הקונגרס והסנאט בארצות-הברית עושים זאת בדרך של מחיאות כפיים, ואין להתרשם ממחיאות הכפיים האלו לגבי התוצאה עצמה.

אבל יותר חשוב לומר, שהעובדה שראש הממשלה ביקר בוול-סטריט ובעצם בישר שם למשקיעים שניתן לבוא ולהשקיע במדינת ישראל, המשמעות המרכזית של העניין היא, שלא מדינת ישראל, לא ממשלת ישראל הולכות לקבוע את סדרי העדיפויות במגזרים השונים במדינת ישראל אלא נהפוך הוא, אותם משקיעים פרטיים, שכפי שכלכלנים אומרים יגדילו את חוסר השוויון הקיים בין המגזרים השונים בתוך מדינת ישראל, הם אלו שיגדילו את האי-שוויון, יעשירו את העשירים ויגרמו לכך שהאוכלוסיות החלשות יהיו חלשות הרבה יותר, כי בסופו של דבר כל אחד מאתנו יודע שאם הממשלה לא תעשה את בדק הבית הדרוש, אם הממשלה לא תכתיב סדרי עדיפויות כפי שנהגה הממשלה הקודמת, אם הממשלה לא תטפח את האוכלוסיות החלשות ולא תיתן להן תקווה, תתפתח בתוך המדינה, בדיוק באותם אזורים ובדיוק אצל אותה אוכלוסייה שתמכה בראש הממשלה, שלא נמצא כאן, יגדלו ויחריפו הניכור והפערים בחברה הישראלית, תתרחב תרבות העוני, וזאת תרבות שיהיה קשה מאוד לתקן אותה.

על כן אני פונה אל הממשלה האמיתית, אל אותה ממשלה שיושבת בבית וצופה בנו, אותם חברים שלא נמצאים פה, מסיעות הקואליציה, שלא מעניין אותם מה קורה עם האוכלוסייה החלשה: אנא מכם, תדעו לבוא חשבון אתם בבוא העת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת שמחון. עכשיו הגיעו שני חברי כנסת שקראתי בשמותיהם. לפני משורת הדין אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת סאלח טריף, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת שמואל הלפרט. אלא אם כן יגיע חבר הכנסת זאב בויס.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא שחברי שקדמו לי דיברו רבות על הופעתו של ראש הממשלה נתניהו בארצות-הברית. אני הסתכלתי ואני חושב מה לעשות ומה להגיד, אני לא יודע למי להאמין. יש כמה צורות, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, לביבי נתניהו. יש ביבי נתניהו לפני הבחירות, יש ביבי נתניהו במערכת הבחירות, יש ביבי נתניהו בארצות-הברית, יש ביבי נתניהו במצרים אצל מובארק, יש ביבי נתניהו שיושב כאן בכנסת, ולכל מקום ולכל זמן יש נאום אחר, יש הופעה אחרת ואי-אפשר להגיד שהיא לא מרשימה. אני מנסה לחשוב, לאיזה ביבי נתניהו אאמין? לזה שלפני הבחירות שדיבר על ארץ-ישראל, על מה לא, על זה שעושים שלום מהר, על ערפאת הרוצח שהוא שולח אליו את דוד לוי להיפגש אתו בסוף השבוע? על מה לא?

אותו ביבי נתניהו שהבטיח כל כך הרבה הבטחות כדי לזכות בתמיכת ציבורים שלמים, פשוט בהונאה, כל הזמן הוא מלעיט אותנו בהופעות. יש לו "שואו" מאוד יפה. בארצות-הברית של אמריקה, חבר הכנסת דהאמשה, אתה יכול לעשות את ההופעות הכי טובות בעולם. אבל פה במדינת ישראל יש מציאות שבה צריך לקבל החלטות קשות. אי-אפשר לשלוח את ד"ר גולד לפגישות, לנהל משא-ומתן עם אחד שאפילו לא יודע עם מי הוא מדבר.

אני אומר לכם, המדינה הזאת קיבלה ראש ממשלה צעיר, נמרץ, שיודע להופיע, אבל כולנו, לפי מה שקורה בחודש האחרון, על המהומות שישנן, על הבורסה הקורסת, על ההודעות הנחפזות, על

ההופעות היפות האלו – כולנו נשלם, ועוד נשלם ביוקר, חבר הכנסת בן-אליעזר. אנחנו נשלם, כי לקבל מחיאות כפיים בארצות-הברית זה לא פשוט, ועוד על שינויים כאלה.

אנחנו רואים ראש ממשלה שנוסע לנשיא מצרים ואומר לו: אין שום שינוי. להיפך, יש פתיחות גדולה יותר במדיניות השלום של ישראל. ואנחנו פה נמצאים במבוכה גדולה, כי אנחנו לא יודעים למי להאמין ומתי, לפני מי הוא מדבר ומופיע.

חבר הכנסת בויס, אני שמח שבאת כי כל הזמן דיברנו לספסלים ריקים, ואנחנו פה, מספסלי האופוזיציה, שכל כך רוצים שתהליך השלום אכן יתקדם, אנחנו מאוד רוצים להאמין למה שנתניהו מבטיח למובארק. אני מאוד מקווה ששותפיו הקואליציוניים יודעים זאת, שכל אחד גם מחבריו מתוך סיעת הליכוד יודעים זאת, ושאוּלִי בשעת אמוּן ייתנו לו את האמון הדרוש.

אני רוצה לקוות, שראש הממשלה אכן ידבר בצורה אחת ויחידה, ושיגיד לנו סוף סוף מהי המדיניות האמיתית של הממשלה, שאולי גם ככה נוכל להציל את המשק, את הבורסה הקורסת, במצב של אי-ודאות טוטלית שיש היום במדינה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו חברת הכנסת ענת מאור, אחריה – חבר הכנסת בויס, אחריו – חבר הכנסת שמואל הלפרט. זהו. מי שלא היה יחכה לביקור הבא של ראש הממשלה בארצות-הברית. נא להקפיד על הזמן עד כמה שאפשר.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הביקור של ראש הממשלה בארצות-הברית היה ביקור אומלל מאוד, חלק אחד – על מה שלא היה בו, והחלק האחר – על מה שהיה בו.

בנושא השלום, המסתורין, האמירות של הן ולאן, הניסיון לחנך את האזור כולו לדמוקרטיה – זה היה הקו שהנחה את ראש הממשלה. ראש הממשלה ביבי נתניהו ייבחן בדבר אחד בלבד: בפינוי חברון על-פי הסכמי אוסלו כרוחם וכלשונם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה כל מה שאת צריכה?

ענת מאור (מרצ):

זה לא נאמר, זה לא נשמע וזה לא ידוע. לעומת זאת, חבר הכנסת זאב בויס, ראש הממשלה שלנו היה מאוד חזק על חלשים ומאוד חלש מול חזקים. הוויתור המיותר הזה על כספי סיוע, ובאותה עת תוכנית של גזירות כלכליות צינית, שפוגעת בילדים, פוגעת בגמלאים, פוגעת בעיירות הפיתוח, פוגעת בהתיישבות העובדת. האם ראש הממשלה שלנו נסע לארצות-הברית להביא לנו את ה"הומלסים"? זה המסר, זו הבשורה?

ראש הממשלה שלנו אוגף ועוקף את ארצות-הברית מימין. מילטון פרידמן הוא כבר לא אליל בארצות-הברית. הרפובליקנים שם אינם מעזים להביא תוכנית כל כך גורפת וצינית של הגדלת פער, של הפרטה, של שוק חופשי, של דרוויניזם חברתי. זה הביקור המוצלח של ראש הממשלה שלנו בארצות-הברית?

חברת הכנסת דליה איציק, הוא נסע רק להביא לנו "הומלסים". זה כנראה מה שחסר למדינת ישראל. בזה הוא רוצה שנתפאר. מחיאות הכפיים היו על מלל. בצורה צינית ובמחטף הוא עשה פה תוכנית.

אומרים שלפני שבוע התכנסו בקיסריה לדיון על מדיניות כלכלית. למה התכנסו בקיסריה, חבר הכנסת זאב בויס, אחרי שכל התוכנית כבר נעשתה במחטף? אחרי ששר האוצר יושב ומדווח לכנסת שקיימו דיונים רציניים? הרי שרי הממשלה לא ידעו על מה הם דנים בכלל. חבר הכנסת גולדשמידט, אני יודעת שקיבלו משק ומדינה במצב טוב פי אלף ממה קיבלנו ב-1992.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גם הם יודעים.

ענת מאור (מרצ):

גם הם יודעים. ועכשיו להגיד בפני עם ועולם שקיבלנו משק במצב חולה? זו היתה חנפנות בפני הקונגרס האמריקני. המשק הישראלי אינו חולה, ואתה יודע את זה טוב מאוד, זאב בויס. אתה יודע את שיעור הצמיחה וצמצום האבטלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לא שמענו משר האוצר שהוא אמר שהמשק חולה.

ענת מאור (מרצ):

שמענו את ראש הממשלה שלנו, וגם ראש הממשלה שלנו ביקר בארצות-הברית. על זה הדיון.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

ראינו חוליות חלשות וראינו גירעון בתקציב.

ענת מאור (מרצ):

אני צריכה לסיים, ואני רוצה לומר, שראש הממשלה חזק על חלשים, ולכן הוא מתנהג פה באופן דיקטטורי, באופן מניפולטיבי במדינת ישראל, והוא חלש מאוד מול חזקים. ראינו מסע של חנופה לארצות-הברית, רצון להשיג מחיאות כפיים בכל תנאי, ואני מצפה שראש הממשלה יקדם את תהליך השלום, יסיר את התוכנית האומללה וידאג להמשך הצמיחה ולצמצום הפערים, ולא להפרטה גורפת, שתגדיל פערים ותפגע בכל האוכלוסיות – ילדים, גמלאים וחילים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת זאב בויים, ואחריך – חבר הכנסת שמואל הלפרט.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

מטעם ועדת הכנסת – הצעה לתיקון סעיפים 37 ו-47 לתקנון הכנסת; וכן הצעת החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק סוכני המכס, התשנ"ה-1995; והצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995.

ועוד הונחה מטעם ועדת הכספים הצעת החלטה בדבר אישור הוראות המטילות או המגדילות היטל בטחה על ייבוא טובין (הגנה על ייצור מקומי), התשנ"ו-1996. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה.

ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית; מימוש קווי היסוד של הממשלה בנוגע
לירושלים רבתי;

היערכות ישראלית מחודשת בחברון

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת בויס. זכות הדיבור שלך.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תודה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה נאום ראשון שלך?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מותר להפריע?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תנסה. אני חושב שעל הפתיחה תסכים אתי. אני מציע לחברי האופוזיציה, אנחנו בעידן של
אולימפיאדה, ובעידן של אולימפיאדה אולי תאמצו לעצמכם קצת גישה ספורטיבית, אף שזה בוודאי

קשה. אני חושב שעוד לא התרגלתם לעניין הזה, שבאמת יש מציאות חדשה. חבר הכנסת סאלח טריף דיבר על מציאות חדשה. יש מציאות חדשה. אבל אני לא מבין, צריך להיות גם קצת הגון, גם באופוזיציה.

מדוע אותן תשואות, מאותו מוסד, על-ידי אותם אנשים, כשמקבל אותן ראש ממשלה קודם בישראל יש להן משקל סגולי אחד, וכשמקבל אותן ראש ממשלה אחר, נניח באותה עוצמה – אתם יודעים שביוון העתיקה היו מודדים וסופרים לפי עוצמת הרעש – נניח שזה באותה עוצמה, נניח שלא נספור כמה פעמים קמו שם בקונגרס ולמי, התשואות האלה יש להן משקל סגולי שונה. אני לא מבין את זה. אם לא מאמינים לאמריקנים ולנשיא שלהם, אולי צריך להאמין למובארק. אם סאלח טריף אינו מאמין לראש הממשלה שלנו, אולי שיאמין למובארק.

זו ממשלה חדשה, אבל זו ממשלה שנטלה על עצמה לקדם את תהליך השלום, בדרכה. יש לה הניואנסים ויש לה הגישה המיוחדת לה. הממשלה התחייבה וראש הממשלה התחייב לקיום מה שהושג עד עכשיו. יש הסכמים, צריך לקיים אותם, לרבות כניסה להסדר הקבע.

אתמול היתה לי הזדמנות מעניינת להיפגש עם נציגים רשמיים של הרשות הפלשתינית, ואני מוכרח לומר שדי הופתעתי, וגם שמחתי על כך שדווקא הנציגים האלה יש להם תקווה ואפילו אמונה, שאפשר עם הממשלה החדשה הזאת אכן לקדם את תהליך השלום. אז עצם זה שיש אמון בראש הממשלה ובממשלה הזאת מצד הפרטנרים הפלשתינים, זה צריך לתת תקווה, ולא להציב פה כל כך הרבה סימני שאלה ותהיות, כמו שאנחנו שומעים.

אני רוצה רק לסיים אולי באיזו מלת אזהרה לעצמנו. יתחילו דיונים בעניין הסדר הקבע. לפי מיטב זיכרוני, יש פה פרק זמן של שלוש שנים שבהן יעשה מאמץ גדול משותף להגיע להסדר הקבע. אבל לי יש רושם, שיש אצלנו מי שמבקשים כבר עכשיו לבוא, ולא אומר להכתיב, אבל לשוות את צורתו של הסדר הקבע על-פי תפיסות האידיאה-פיקס הנוכחיות שלהם. אני מציע לכולם להיזהר בעניין הזה מציפיות או מיצירת ציפיות מוגזמות, אולי אשליות. זה יהיה הדבר המסוכן ביותר. תהליך השלום ודיונים לקראת הסדר קבע – כן. להכתיב עכשיו ולפתח ציפיות ולומר מה תהיה דמותו של הסדר הקבע – אני מציע לעצמנו להיזהר בעניין הזה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת זאב בויס. אני מזמין את חבר הכנסת שמואל הלפרט. בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראש הממשלה נחל הצלחה בביקורו בארצות-הברית. עמדותיו הברורות בנושא השלום והיחסים עם מדינות ערב נתקבלו בהבנה. בחלק לא קטן מהן אף השיג הסכמה עם בני שיחו בושינגטון.

כל החששות שמא יהיה עימות בינו לבין נשיא ארצות-הברית נתבדו. ואם בתחילה היה נראה שיש קרירות מסוימת בין השניים, הרי מסיבת העיתונאים המשותפת וההסכמים שהושגו בביקור מוכיחים כי נמשכת המסורת של ידידות בין ראשי השלטון בארצות-הברית ובישראל.

ראש הממשלה הצליח להשיג הבנה כלפי עמדותיו בלי שהיו בהן ויתורים. הוא לא הכריז על העברת שטחים ולא עשה מחוות. להיפך, הוא הכריז, שבמשא-ומתן לשלום עם הערבים לא ייתכן שרק צד אחד יוותר, הכול חייב להיות דו-צדדי.

גם ביקורו של ראש הממשלה בסוף השבוע שעבר במצרים היה הישג מדיני של ממש. בתוך יממה אחת של שיחות עם נשיא מצרים הצליח מר נתניהו לשכנע את מובארק שכוונותיו רציניות וכי פניו לשלום.

כל מדינות ערב האזינו ברוב קשב למסיבת העיתונאים שהשניים קיימו. ראשי השלטון שם ביקשו לברר האומנם יצליח ראש הממשלה להפיג את החששות שהערבים הביאו לידי ביטוי בשבועות האחרונים. ואכן, מובארק הכריז כי שוכנע שפניו של נתניהו לשלום וכי אין לערבים סיבה לחשוש. דברים אלו עשו רושם רב בכל בירות העולם הערבי והמסע האנטי-ישראלי שהסתמן מאז הבחירות האחרונות נבלם.

חברי הכנסת, הדגשתי את התוצאות החיוביות של שני הביקורים, בווישינגטון ובקהיר, כדי לציין ולהדגיש את החשיבות שמייחס הצד השני לעמדה ישראלית מוצקה וברורה.

ברור, כאשר ישראל מגלה נכונות לויתורים, כמעט ללא תמורה, הדרישות ממנה הולכות וגדלות. אך כאשר יש עמדה ברורה של משא-ומתן ללא תנאים מוקדמים ולא על בסיס חד-צדדי, מוכנים בעולם לשמוע ולהבין את הדברים.

הדברים אמורים בעיקר לגבי מעמדה של ירושלים. כולנו יודעים כי בהמשך המשא-ומתן לשלום תועלה לדיון שאלת ירושלים. עמדת הפלשתינים ברורה – להשתלט על חלקה המזרחי של העיר, וכפי שערפאת אמר פעמים רבות בעבר, להכריז על חלקה המזרחי של ירושלים כבירת המדינה הפלשתינית.

אין ספק שצפוי לחץ בין-לאומי לא קטן על ישראל בעניין ירושלים. אני מציע לראש הממשלה להוציא את נושא ירושלים מסדר-היום של כל משא-ומתן.

ולסיום – נושא חברון. כולנו מודעים לבעייתיות של פינוי צה"ל מחברון. הדברים נדונו פעמים רבות בכנסת ומחוצה לה והעמדות ידועות. אולם, יש לחזור ולדרוש דבר אחד מעל ומעבר לכל חילוקי דעות: לדאוג לביטחון התושבים היהודים בחברון. כל הסדר, כל היערכות מחדש וכל פינוי חייבים להיעשות אך ורק בהתאם לכך. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שמואל הלפרט. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שנתיים, לפני שלוש שנים, לפני שנה, במסגרת מערכת הבחירות הארוכה ביותר בתולדות מדינת ישראל וכנראה ארוכה בתולדות העמים הדמוקרטיים, שהתחילה אצלנו סמוך ואחרי פרסום הסכם אוסלו, בסתיו 1993, אנחנו עברנו חווייה אנטי-דמוקרטית, טוטליטרית, מארץ האופל, בהפגנות אימים, שהיו הפגנות אימים לא מפאת היותן הפגנות אלא בשל התכנים של השלטים שנישאו שם, בשל המנונות המוות והרצח ששרו בהן ובשל האופי המיוחד של האנלוגיה הנוראה הבאה: גם בראש חוצות, בשערי ירושלים ובמקומות אחרים בארץ הוצגו מודעות שבהן מצד אחד דיוקנו של יאסר ערפאת עם הדמות המיוחדת שלו, ובמקום פניו הוצבה גולגולת מוות מבית-מדרשו של האס-אס, חיזיון פאשיסטי מחריד, ולידו ראש הממשלה המנוח, שהארץ עדיין מוכתמת בדמו ותהיה מוכתמת בדמו עד קץ כל הדורות, אהובנו יצחק רבין, תחת כאפייה של ערפאת. זאת היתה מודעה שליוותה אותנו שלוש שנים. נשאו אותה בשלטים בהפגנות האופל והאימה ההן. זה היה דבר נורא. והסוף היה כפי שהיה.

מדוע אני מזכיר את העניין? אני בדילמה. מצד אחד, כל אימת שהממשלה הזאת מגלה פנים של מדיניות מתונה, שדומה בעיקרה לקווי היסוד שעוצבו על-ידי הממשלה הקודמת, אני צריך להיות מרוצה, כי הרי בסופו של דבר, הדבר העיקרי הוא השגת המטרה, שלנו נראתה דרך אחת ויחידה להשגתה. שימו לב, לא דרך שנייה ולא דרך שלישית, אלא דרך ראשית להשגת השלום, שהוא מפתח להמשך פיתוחו ושגשוגו של האזור, הוא מפתח ראשי לצמצום שפיכות הדמים, הוא מפתח ממשי להתחלה של פרק חדש ושל מזרח תיכון חדש – זאת לא מלה מגונה.

אבל מאידך גיסא, יש לי בעיה, ובזה אני רוצה לסיים. יש כאן משהו לקוי בתהליך הדמוקרטי, כאשר יש דעה מסוימת שהוצגה כפי שהוצגה לפני הבחירות, וחיש מהר משתנה.

אני אתמוך בממשלה כל אימת שתקדם את תהליך השלום, אבל בלבי אנצור רגש של כאב, של זעם על כך שראש ממשלתנו נפל קורבן בדרך להשגת אותה מטרה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס.

אנחנו נעבור לקריאת הצעות הסיכום לדיון המשולב. בבקשה, אדוני השר.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהצעות הסיכום ותשובת הממשלה יהיו בישיבה הבאה.

היו"ר ח' דיין:

בסדר. זכותה של הממשלה להתייחס לכל הצעות הסיכום. אנחנו נדחה את זה לשיבה אחרת, שהנשיאות תקבע לה מועד מתאים. אני מקווה שהממשלה תעמוד בלוח הזמנים, על-פי תיאום עם היושב-ראש והנשיאות.

תודה רבה לחברי הכנסת. הישיבה נעולה. הישיבה הבאה – מחר, יום ג', בשעה 16:00. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:50.